BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 20 juli 1978

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag (IV/26.186 — Centraal Stikstof Verkoopkantoor)

(Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek)

(78/732/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, en met name op artikel 85,

Gelet op Verordening nr. 17 van 6 februari 1962 (1) en met name op artikel 3,

Gezien de procedure die ambtshalve op 13 maart 1967 door de Commissie is ingeleid tegen het Centraal Stikstof Verkoopkantoor NV (thans BV), te Den Haag (Nederland), en tegen de aandeelhouders van dit kantoor, de NV Nederlandse Staatsmijnen, te Heerlen (Nederland), de NV Maatschappij tot exploitatie van Kooksovengassen (Mekog), te IJmuiden (Nederland), twee vennootschappen die hun werkzaamheden in de sector enkelvoudige stikstofmeststoffen thans hebben gebundeld in de Unie van Kunstmestfabrieken BV (UKF), te Utrecht (Nederland), en de NV Nederlandse Stikstofmaatschappij (NSM), te Brussel (België),

Gezien het verzoek om een negatieve verklaring, dat op 27 juni 1969 conform artikel 2 van Verordening nr. 17 door de bovengenoemde ondernemingen is ingediend en de aanmelding welke zij op 27 maart 1975 hebben verricht,

Gehoord de betrokken ondernemingen, conform artikel 19, lid 1, van Verordening nr. 17 en conform Verordening nr. 99/63/EEG van 25 juli 1963 (2),

Gezien het advies van het Adviescomité voor Mededingingsregelingen en Economische Machtsposities, ingewonnen conform artikel 10 van Verordening nr. 17 op 23 mei 1978;

I. DE FEITEN

Overwegende dat de feiten als volgt kunnen worden samengevat:

A. Onderwerp van de procedure

1. Onderwerp van de onderhavige procedure is de samenwerking welke tussen twee Nederlandse frabrikanten van stikstofmeststoffen, de Unie van Kunstmestfabrieken BV (UKF) en de Nederlandse Stikstof Maatschappij (NSM) bestaat in het kader van het Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV (CSV), dat in 1948 is opgericht voor de verkoop van hun enkelvoudige stikstofmeststoffen.

B. De betrokken produkten

2. Onder de meststoffen die stikstof bevatten zijn van veel meer belang dan natuurlijke meststoffen, de synthetische meststoffen die worden bereid op basis van ammoniak. Het laatstgenoemde produkt, dat is samengesteld uit stikstof en waterstof, wordt zelf verkregen uit luchtstikstof (N) en uit aardolie of aardgas geïsoleerde waterstof. De produktie van ammoniak in Nederland is, evenals in het Verenigd Koninkrijk, gebaseerd op aardgas.

Ammoniak dient voor de bereiding van stikstofmeststoffen, maar ook van kunstvezels, explosieven en aminen. Het kan als zodanig (82 % N) worden verkocht, dan wel door de fabrikant zelf voor uiteenlopende doeleinden worden verwerkt.

Voor de fabricage van meststoffen wordt de ammoniak eerst omgezet in salpeterzuur of — door toevoeging van zwavelzuur — in ammoniumsulfaat.

Salpeterzuur vormt met ammoniak de basis voor ammoniumnitraat en dient — vooral in de vorm van AN-oplossing (ammoniumnitraat) — tot de fabricage van de volgende produkten:

— ammoniumnitraat 33,5 % N,

— calcium-ammoniumnitraat 26 % N (de meststof die in Europa het meest wordt gebruikt),

— magnesammon 22 %, 8 % Mg,

— ureum 46 % N,

— mengmeststoffen.

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.
(2) PB nr. 127 van 20. 8. 1963, blz. 2268/63.

3. Ureum wordt vooral gebruikt in de warme landen. In Europa dient het met name tot de fabricage van mengmeststoffen en ook, voor een belangrijk deel, voor technisch gebruik, met name de fabricage van veevoeder. Ureaan is een mengsel van ureum en ammoniumnitraat; ureak is een mengsel van ureum en ammoniak.

Ammoniumsulfaat is een produkt dat in Europa als enkelvoudige meststof is achterhaald en vooral wordt gebruikt voor de fabricage van mengmeststoffen. Het wordt eveneens verkregen als bijprodukt van cokesgas of caprolactam (een tussenprodukt voor de fabricage van kunstvezels).

Ammoniakwater en ammoniak als gas vormen eveneens tussenprodukten welke dienen voor de fabricage van samengestelde meststoffen.

C. Produktie van stikstofmeststoffen

4. Op wereldniveau is de produktie en het verbruik van deze produkten tussen 1960 en 1975 verviervoudigd en van 10,97 op 43,8 miljoen ton stikstof gekomen (zie bijlage).

In de landen met een markteconomie is deze produktie in een lager tempo gekomen; zij loopt zelfs hier en daar terug. De produktie in de EEG vertegenwoordigt momenteel tussen 15 en 17 % van de wereldproduktie; de Verenigde Staten zijn met 21 % de grootste producent ter wereld. In de EEG zijn de landen met de grootste produktie Frankrijk met 1,3 miljoen ton N in 1975/1976, gevolgd door Duitsland met 1,2 miljoen ton, Nederland met 1,1 miljoen ton, Italië en het Verenigd Koninkrijk met 1 miljoen ton en België met 0,6 miljoen ton. Er dient te worden opgemerkt dat de produktie in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk ongeveer overeenkomt met het binnenlandse verbruik, maar in Nederland, Italië en België een groot overschot vertoont. Nederland is verreweg de grootste exporteur van de Gemeenschap.

5. Het percentage van de hoeveelheid stikstof welke in de vorm van samengestelde meststoffen verkocht wordt, ten opzichte van de totale afzet van stikstofmeststoffen, wisselt van land tot land. In de Gemeenschap is het in het Verenigd Koninkrijk het hoogst met 70 %, gevolgd door Denemarken met 50 %, Frankrijk met 40 %, België met 30 %, Italië en Duitsland met 25 %, terwijl Nederland nauwelijks meer dan 15 % verbruikt. Het gebruik van samengestelde meststoffen loopt in het algemeen overal terug omdat de prijs ervan hoger ligt dan die van de gelijkwaardige vruchtbaarmakende elementen in enkelvoudige meststoffen.

6. De produktie van enkelvoudige stikstofmeststoffen in de verschillende Lid-Staten is afkomstig van een beperkt aantal fabrikanten. De belangrijkste onder hen zijn:

a) in Duitsland: BASF, Ruhrstickstoff AG (die vroeger als verkoopkantoor optrad voor een aantal fabrikanten en sindsdien een dochtermaatschappij is geworden van de staatsonderneming VEBA), Hoechst;

b) in Frankrijk: de groep Gesa (gemeenschappelijke dochtermaatschappij van Rhône-Poulenc en Péchiney-Ugine Kuhlmann) — Sopag (Gardinier), Entreprise minière et chimique (EMC), Cie française de l'azote (COFAZ), CdF-Chimie (dochtermaatschappij van de Charbonnages de France);

   Deze vier ondernemingen waren georganiseerd in het Comptoir français de l'azote (CFA), dat in 1968 is opgeheven. Momenteel zijn zij voor de export naar derde landen georganiseerd in het „Syndicat professionel de l'industrie des engrais azotés (Spiea);

c) in Italië: Montedison en Anic (die aan de Staatsonderneming ENI toebehoort). Het verkoopkantoor Seifa dat de produkten verkoopt van een aantal ondernemingen die thans alle aan Montedison toebehoren is opgeheven;

d) in het Verenigd Koninkrijk: ICI, Fisons en Albright and Wilson;

e) in België: Société carbochimique (die de Société chimique de Prayon heeft overgenomen), Société belge de l'azote, UCB/Fison. Het verkoopkantoor Cobelaz is sedert 1968 nog slechts belast met de gemeenschappelijke verkoop voor de export naar derde landen;

f) in Denemarken en in Ierland: geen producent van betekenis;

g) in Nederland: UKF, NSM (die gebruik maken van de diensten van het verkoopkantoor CSV, zie hieronder), Esso Chemie en Zuid Chemie.

7. De drie Duitse fabrikanten, het Spiea, Montedison, Cobelaz en CSV zijn, naast andere Europese fabrikanten, vertegenwoordigd in de twee Zwitserse vennootschappen Nitrex en Complex, die respectievelijk zijn belast met de gemeenschappelijke verkoop van enkelvoudige stikstofmeststoffen en samengestelde meststoffen naar bepaalde derde landen.

8. De produktie van UKF vertegenwoordigt 8,7 % (en zelfs indien men de produktie van zijn Britse filiaal meetelt, ongeveer 10 %) van de communautaire produktie van voor de landbouw bestemde stikstof en die van NSM 6,4 %. Hun belangrijkste concurrenten, BASF, Ruhrstickstoff AG, Gesa, ICI, Montedison en het Belgisch concern Carbochimique nemen elk 7 tot 8 % van de produktie van de Gemeenschap voor hun rekening.

D. Structuur van het aanbod van stikstofmeststoffen in Nederland

9. De Unie van Kunstmestfabrieken BV (UKF) bundelt de belangen in de meststoffensector van de onderneming NV Nederlandse Staatsmijnen (Dutch State Mines (DSM) sinds de fusie in 1972 van DSM en de Verenigde

Kunstmestfabrieken (VKF), die zelf zijn voortgekomen uit de fusie tussen de NV Maatschappij tot exploitatie van Kooksovengassen (Mekog) en de producent van fosfaatmeststoffen Albatros. UKF is de grootste fabrikant van stikstofmeststoffen in de EEG. Haar produktiebedrijven in Nederland bevinden zich te Geleen, IJmuiden, Pernis en Amsterdam. Zij heeft via DSM recht op de helft van de produktie van de Ammoniak Unie NV, een gemeenschappelijke dochtermaatschappij van DSM en BASF, gevestigd te Pernis.

Buiten Nederland beschikt UKF over een produktiebedrijf in het Verenigd Koninkrijk te Ince Marsh met UKF Fertilizers UK Ltd (voorheen Shellstar). In Ierland zet UKF haar produkten af via CFD Albatros, op de Franse markt via haar filiaal Lecoester SA, in België via de onderneming Moreels Guano, in Duitsland via UKF Deutschland en in de Verenigde Staten via de dochtermaatschappijen van DSM, Nypro Inc., Columbian Nitrogen Corporation. De totale omzet van de DSM-groep bedroeg in 1976 9 934 miljoen gulden, waarvan 1 683 miljoen in de sector meststoffen.

10. De Nederlandse Stikstof Maatschappij (NSM) is een vennootschap welker kapitaal voor 69 % in het bezit is van Montedison en voor 25 % van ICI. Zij is een zeer belangrijke fabrikant van ammoniak, salpeterzuur, ammoniumnitraat en vooral van ureum, een produkt waarvoor zij de grootste fabrikant ter wereld kan worden geacht. Haar produktie-installaties bevinden zich in Sluiskil. NSM is in 1975 begonnen met de produktie van ammoniumnitraat 33,5 % N, dat speciaal is ontworpen voor de Franse en Britse markten; zij heeft een aanvang gemaakt met de fabricage van een produkt dat te vergelijken is met magnesammon.

NSM fabriceert geen samengestelde meststoffen, maar levert op basis van contracten op lange termijn een tussenprodukt, dat tot haar produktieprogramma behoort, ammoniumnitraat in oplossing, aan Zuid Chemie, een dochtermaatschappij van GESA, die in Nederland samengestelde meststoffen vervaardigt.

NSM bereikte in 1976 een omzet van 1 100 miljoen gulden.

11. UKF en NSM produceren de volgende enkelvoudige stikstofmeststoffen:

	UKF	NSM
ammoniak	x	x
salpeterzuur	x	x
calcium-ammoniumnitraat	x	x
ammoniumnitraat 33,5 % N		x
magnesammon	x	x
calciumnitraat	x	
ammoniumsulfaat	x	
ureum	x	x
ureaan	x	x
ureak		x
AN-oplossing	x	x
NP-oplossing		x
ammoniakwater	x	
ammoniakanhydride		x

12. Naast de twee fabrikanten die deel uitmaken van het CSV (UKF en NSM) vindt men nog een andere Nederlandse fabrikant van enkelvoudige stikstofmeststoffen, Esso Chemie, een dochtermaatschappij van de Esso-groep. Deze onderneming is in 1968 op de markt verschenen, eerst als importeur, vervolgens, vanaf 1969, als fabrikant van ammoniak. Zij vervaardigt bovendien enkelvoudige stikstofmeststoffen, die zij uitsluitend via een afdeling van de vennootschap Windmill Holland BV, Eurofert, afzet, die het produkt op de Nederlandse markt verkoopt naast door haar zelf gefabriceerde samengestelde meststoffen. Esso Chemie heeft een aandeel van 20—25 % van de Nederlandse markt bemachtigd. Haar produktie bestaat uit ammoniak, salpeterzuur, ureum en calcium-ammoniumnitraat (van 26 % N).

E. Geschiedenis van de overeenkomsten

13. Op 27 augustus 1948 is te Den Haag onder de naam Centraal Stikstof Verkoopkantoor NV (CSV) een naamloze vennootschap naar Nederlands recht opgericht, welke voornamelijk ten doel had alle commerciële handelingen te verrichten met betrekking tot de verkoop van chemische meststoffen.

De oprichters,

— de NV Nederlandse Staatsmijnen,

— de NV Maatschappij tot exploitatie van Kooksovengassen (Mekog)

— de NV Nederlandse Stikstofmaatschappij,

die destijds gedrieën bijna de gehele produktiecapaciteit voor enkelvoudige stikstofmeststoffen in Nederland in handen hadden, hadden deze vennootschap opgericht ten einde de gemeenschappelijke verkoop in Nederland en voor de export van hun produktie aan enkelvoudige stikstofmeststoffen te verzekeren. Het aandeel dat elk der drie oprichters in het kapitaal van het CSV bezat, bedroeg destijds respectievelijk 50, 25 en 25 %.

14. Op 11 april 1963 hebben de aandeelhouders van het CSV een overeenkomst gesloten onder de naam „Producentenovereenkomst van stikstofmeststoffen", welke een vervolg betekende op een soortgelijke overeenkomst gesloten op 4 april 1955, die op 30 juni 1962 was afgelopen en waarbij, „ten einde de voorziening

van land- en tuinbouw veilig te stellen en een zo groot mogelijk verbruik op de meest economische wijze te bevorderen", was overeengekomen in de toekomst hun samenwerking bij de afzet van door hen vervaardigde stikstofmeststoffen te bevorderen.

Deze overeenkomst is op 23 juni 1969 gewijzigd en voorlopig verlengd. Het doel van de overeenkomst is in de preambule tot de huidige versie, die van 1976 dateert, als volgt omschreven: „De producenten (wensen) ook in de toekomst hun samenwerking met dezelfde doeleinden te bestendigen door gezamenlijke verkoop en afzet van hun enkelvoudige stikstofhoudende meststoffen op de Nederlandse markt en op de markten buiten de Europese Gemeenschappen en door gezamenlijke propaganda op deze markten.".

15. Anderzijds is bij een op dezelfde datum gesloten overeenkomst tussen de producenten en het CSV, „CSV-overeenkomst" genaamd, vastgesteld dat de aandeelhouders van het CSV dit kantoor „de afzet in Nederland en in de export naar landen buiten de gemeenschappelijke markt van hun enkelvoudige stikstofmeststoffen opdragen".

16. Ten gevolge van de fusie tussen de NV Nederlandse Staatsmijnen en de NV Maatschappij tot exploitatie van Kooksovengassen (Mekog) tot de Unie van Kunstmestfabrikanten BV, zijn de partijen bij de overeenkomst tussen de producenten thans UKF en NSM. Na deze fusie heeft CSV thans 75 % en UKF 25 % van het kapitaal van het CSV in bezit.

17. Zonder de overeenkomst zelf te wijzigen, hebben partijen afgesproken om vanaf 1975 niet meer gezamenlijk in de Verenigde Staten te verkopen.

F. Inhoud van de thans geldende overeenkomsten

18. *De overeenkomst tussen de producenten*

a) Artikel 1 van de overeenkomst geeft een definitie van de contractsprodukten.

„(1) Onder „stikstofhoudende meststoffen" worden verstaan alle uit synthetische ammoniak vervaardigde produkten met uitzondering van salpeterzuur, welke meer dan 1 % stikstof bevatten — daaronder begrepen die welke ook andere plantenvoedende bestanddelen bevatten — voorzover deze produkten binnen Nederland aan een producent ter beschikking staan en bestemd zijn voor bemestingsdoeleinden.

Onder „stikstofhoudende meststoffen" worden mede begrepen:

— ammoniak en ammoniakwater geleverd voor direct gebruik voor bemestingsdoeleinden in Nederland,

— ammoniak, salpeterzuur en ammoniumnitraat geleverd aan in Nederland gevestigde fabrikanten van mengmeststoffen.

(2) Onder „enkelvoudige stikstofmeststoffen" worden verstaan stikstofhoudende meststoffen, welke geen — of minder dan 5 % — fosfor (P_2O_5) en/of kali (K_2O) als plantenvoedende bestanddelen bevatten."

b) De producenten verbinden zich (artikel 2) hun produkten in Nederland en buiten de EEG uitsluitend gezamenlijk via het CSV te verkopen. Deze verplichting heeft geen betrekking op de leveranties van de producenten aan het CSV, de producenten onderling, de leveranties aan een andere producent voor maakloon, leveranties aan het personeel van de ondernemingen of leveranties van afvalprodukten.

De export naar Lid-Staten van de EEG kan slechts individueel door de producenten zelf plaatsvinden.

De verkopen van het CSV op de Nederlandse markt moeten geschieden in toepassing van de verkoopvoorwaarden die door het CSV zijn vastgesteld en door de producenten goedgekeurd. Voor de export naar landen buiten de EEG geven de producenten het CSV algemene gedragslijnen aan en zo nodig instructies ad hoc.

c) De producenten zijn vrij (artikel 3) hun produktiecapaciteiten te bepalen en hun bestaande produktieprogramma's door andere te vervangen. Hebben zij besloten nieuwe produktie-eenheden op te richten, dan stellen zij het CSV daarvan in kennis, zodat dit de nodige maatregelen kan treffen om de mogelijkheden tot gezamenlijke afzet te verhogen.

Elk van hen stelt vrijelijk in volledige onafhankelijkheid vast welke hoeveelheden hij van elk soort stikstofmeststof zal produceren. Voor het begin van ieder jaar geeft CSV de producenten van ieder type enkelvoudige stikstofmeststof de hoeveelheden aan, die het meent in elk van de volgende maanden op de Nederlandse markt en op de exportmarkten buiten de EEG te kunnen verkopen. Deze opgaven worden maandelijks bijgewerkt.

d) Artikel 4 van de overeenkomst geeft elk van de producenten een recht op levering op de Nederlandse markt dat enerzijds betrekking heeft op het totaal van de verkopen van het CSV in Nederland en anderzijds op de verkopen van ammoniak bestemd voor agrarisch gebruik in Nederland en van stikstofmeststoffen bestemd voor verwerking tot mengmeststoffen in Nederland.

Voor de eerstgenoemde bedragen de leveringsrechten 75 % voor UKF en 25 % voor NSM tot 300 000 ton zuivere stikstof, 60 % voor UKF en 40 % voor NSM tussen 300 000 en 450 000 ton en 70 % voor UKF en 30 % voor NSM daarboven. De laatstgenoemde moeten zo worden verdeeld dat UKF in totaal 75 % en NSM 25 % van de leveranties voor zijn rekening neemt.

e) De producenten verbinden er zich toe, vóór het begin van ieder jaar af te spreken volgens welke percentages hun leveranties voor ieder type produkt zullen worden verdeeld, alsmede de wijze waarop hun verkopen buiten de EEG zullen worden verdeeld. De overeenkomst bevat bovendien (artikel 5) gedetailleerde bepalingen betreffende de regeling van vervroegde en verlate leveringen zowel t.a.v. de hoeveelheden als van de ontvangsten. Zij belast met name het CSV, ingeval aan het eind van het jaar zou blijken dat de door een der deelnemers geleverde hoeveelheden stikstof niet overeenstemmen met het hem toegekende quota, met een vereffening tussen de leveringen die onder of boven de quota's liggen, zodat degene die zijn verkoopquota niet heeft gehaald toestemming verkrijgt de hoeveelheid zuivere stikstof die het verschil uitmaakt tussen deze quota en de hoeveelheid welke hij werkelijk heeft geleverd aan de producent die zijn quota heeft overschreden tegen de doorsnee brutoprijs te verkopen in de vorm van een overeen te komen produkt; deze vereffening mag evenwel niet plaatsvinden wanneer blijkt dat de producent die zijn leveringsrecht niet geheel heeft uitgeput, de hoeveelheden die door het CSV zijn besteld dit kantoor niet tijdig ter beschikking heeft gesteld.

Bovendien is bepaald (artikel 6) dat de leveringsrechten van de producenten voor export buiten de EEG in geval van overproduktie zo zullen worden verdeeld, dat het aandeel van iedere producent in het totaal der verkopen in het betrokken jaar voor ieder produkt overeenstemt met de verkopen door deze producent in de voorafgaande twee jaren.

f) Artikel 7 van de overeenkomst draagt het CSV op iedere producent, per ton geleverd produkt, een uniforme doorsneeprijs uit te betalen die per type meststof is berekend. Deze doorsneeprijs wisselt echter naargelang het produkt op de binnenlandse markt dan wel voor export buiten de gemeenschappelijke markt is afgeleverd.

g) Voorts is bepaald (artikel 11) dat de raad van commissarissen van het CSV is samengesteld uit vier leden, waaronder drie zijn benoemd door UKF en een door NSM. Anderzijds is (artikel 12) een „stuurgroep" in het leven geroepen, die is samengesteld uit vertegenwoordigers van iedere producent en tot taak heeft maandelijks het contact met het CSV te onderhouden en dit kantoor de instructies te geven waaraan dit zich dient te houden, mits de vertegenwoordigers van de twee producenten het eens zijn en de directie van het CSV aanwezig is.

19. *De CSV-overeenkomst*

a) De CSV-overeenkomst, die op hetzelfde tijdstip als de overeenkomst tussen de producenten is gesloten en verlengd, belast het CSV met de taak, met instemming van de producenten de verkoopvoorwaarden voor Nederland en voor de export naar landen buiten de gemeenschappelijke markt vast te stellen (artikel 2).

Zij bepaalt dat de verkoop van de contractsprodukten plaatsvindt uit naam van het CSV voor rekening van de producenten, die de bevoegdheid behouden hun handelsmerk op de verpakking van de afgeleverde produkten aan te brengen (artikel 3).

Het CSV verbindt zich, aan iedere producent, in toepassing van de voorschriften van de producentenovereenkomst en met name van de clausules inzake de leveringsquota's, de hem toekomende bedragen te betalen (artikelen 5 en 7).

b) In principe moeten iedere maand tussen de directie van het CSV en de stuurgroep van het CSV besprekingen plaatsvinden over de wijze waarop het CSV de hem door de producenten opgedragen taak moet vervullen. De directie van het CSV moet de aanwijzingen die de stuurgroep haar geeft uitvoeren. Indien zij het daarmee niet eens is, moet zij daarvan op dezelfde vergadering mededeling doen en wordt het besluit geschorst, tot de raad van commissarissen van het CSV het geschil heeft opgelost (artikel 1, lid 4). Voorts is een jaarlijkse controle van de begroting van het CSV door de stuurgroep voorgeschreven (artikel 8).

Behalve voorschriften van technische aard houdt de overeenkomst een algemene aanvaarding door het CSV in van alle wijzen van uitvoering van de overeenkomst tussen de producenten.

20. *De verkoopvoorwaarden van het CSV*

a) De verkoop door het CSV in Nederland van stikstofmeststoffen bestemd voor rechtstreeks verbruik door land- en tuinbouw vindt plaats via de vertegenwoordigers van het CSV voor Nederland, tot wie de bestellingen moeten worden gericht, te weten:

— Cebeco (Nationale Coöperatieve Aan- en Verkoopvereniging voor Land- en Tuinbouw GA Cebeco-Handelsraad), te Rotterdam.

— Cocon, te Rotterdam, optredende voor Cehave NV, te Veghel, en de Coöperatieve Centrale Vereniging „Landbouwbelang" GA, te Roermond,

— ANK (BV Algemene Nederlandse Kunstmesthandelmaatschappij), te Rotterdam,

hierna te noemen, vertegenwoordigers".

Alle bestellingen bij het SCV moeten via een van deze drie vertegenwoordigers worden ingediend (artikel 1).

b) Het CSV behoudt zich met recht voor om bestellingen, onder opgave van redenen, geheel of gedeeltelijk te weigeren (artikel 2).

Indien aan de vraag naar een of meer specifieke meststoffen door het CSV niet kan worden voldaan, behoudt het kantoor zich met recht voor, na overleg met alle betrokken kopers, in het streven de meststoffen in de beschikbare soorten zo billijk mogelijk te verdelen, een hoeveelheid zuivere stikstof te leveren in wel beschikbare soorten (artikel 6).

c) De verkoopprijzen worden aan het begin van elk landbouwseizoen vastgesteld; zij zijn voor iedere categorie meststoffen uniform, ongeacht de herkomst van het produkt (artikel 8).

De kopers komen in aanmerking voor staffelkortingen, die wisselen naar glang van de maand waarin de levering plaatsvindt. Deze kortingen zijn gedurende het oogstjaar degressief, d.w.z. vanaf de maand oktober (artikel 11).

d) De bestellingen die tot het CSV zijn gericht op data die in de verkoopvoorwaarden zijn vastgesteld en door het kantoor zijn aanvaard en bevestigd, zullen volgens een bepaalde hoeveelheid per maand of per periode, volgens een tabel in de verkoopvoorwaarden, worden afgeleverd. Deze leveringen vinden plaats tegen de prijzen die in artikel 8 zijn vastgesteld, met aftrek van de staffelkorting bedoeld in artikel 11 (artikel 20). In deze artikelen is bovendien een tabel te vinden die voor de belangrijkste produkten aan de hand van de datum van bestelling aangeeft welke datum en welke hoeveelheden de grossier bij het afhalen in acht moet nemen om voor deze kortingen in aanmerking te komen.

e) Indien het CSV zijn prijzen gedurende het landbouwjaar verlaagt, betaalt het de kopers, die de verkoopvoorwaarden volledig in acht hebben genomen, voor de voorraden produkten waarvan de prijs is gedaald en welke nog met zekerheid als door het CSV afgeleverde voorraden kunnen worden geïdentificeerd, het verschil terug tussen de overeengekomen prijs en de verlaagde prijs (artikel 7). Sinds 1970 moeten de kopers, om voor toepassing van deze bepaling in aanmerking te komen, een regelmatig bijgehouden boekhouding kunnen tonen en de controleurs van het CSV de meest ruime mogelijkheden geven om een onderzoek in te stellen.

De levering vindt plaats af fabriek, aan het pakhuis, of aan de overslaglichter (artikel 12).

Ten slotte verleent het CSV voor zijn leveringen per boot en per spoor tevens sinds 1970 hogere kortingen aan kopers die een bepaalde hoeveelheid hebben besteld of aantonen dat zij gebundelde leveringen hebben ontvangen. De niet-inachtneming van het leveringsplan leidt daarentegen tot de oplegging aan de koper van een toeslag voor transportkosten. Leveringen per spoor vinden plaats franco alle Nederlandse stations zodra zij ten minste 25 ton betreffen (artikel 15).

G. **Beschrijving van de praktische toepassing van de CSV-overeenkomst**

21. Vóór het begin van elk landbouwjaar maken de leden van het CSV hun produktie- en afzetramingen voor het gehele landbouwseizoen op en delen deze aan het CSV mede. Voor elk produkt (calcium-ammoniumnitraat, magnesammon, calciumnitraat, ureum, salpeterzuur, ureaan, ureak) geven zij voor iedere maand aan:

a) hoeveel zij denken te produceren;

b) hoeveel zij zelf denken te verkopen aan enkelvoudige meststoffen:

— voor technisch gebruik in Nederland,

— voor technisch gebruik binnen de EEG (zonder onderscheid naar Lid-Staat),

— voor agrarisch gebruik binnen de EEG en de VS (een bestemming waarheen zij niet langer gemeenschappelijk verkopen);

c) welke voorraden zij hebben en welke hoeveelheden beschikbaar blijven voor de verkoop via het CSV.

22. Over deze gegevens wordt overlegd binnen de „planningcommissie". Zij worden neergelegd in één document en doorgegeven aan de producenten. Dezen passen elke maand de cijfers aan, zenden deze aan het CSV en ontvangen op hun beurt een document waarin, per produkt en per producent, de produktie en de verkopen naar de verschillende bestemmingen zijn aangegeven over de afgelopen maand, alsmede de gecorrigeerde vooruitzichten voor de volgende maanden van het landbouwseizoen.

De planningcommissie komt elke maand bijeen om te spreken over de voorraden, de produktie en de verkoop van de twee producenten, ten einde na te gaan of zij overeenstemmen met de prognoses. Het CSV deelt de producenten mede welke eventuele moeilijkheden het ontmoet ten aanzien van de verkopen of welke mogelijkheden er eventueel bestaan voor een uitbreiding daarvan, zodat zij daarmee rekening kunnen houden voor de produktie in de toekomst.

23. Een van de gevolgen van dit systeem is, dat het in de praktijk is uitgesloten dat de export binnen de EEG, waarmee bij de verrekening aan het einde van het jaar rekening wordt gehouden voor de vaststelling van de hoeveelheden die aan elke producent worden toegekend, het niveau overschrijdt dat daarvoor aan het begin van het seizoen is aangegeven, omdat de extra hoeveelheden die door deze prognoses nog niet aan een bepaalde markt zijn toegewezen, namelijk automatisch ter beschikking van het CSV worden gesteld ten einde, aldus het CSV, het gevaar te vermijden dat zij tweemaal worden verkocht, en omdat de hoeveelheden die nodig zijn om gedurende het jaar de bestellingen uit andere Lid-Staten te voldoen, vooral in een periode waarin de capaciteiten van de producenten volledig worden benut, zoals in 1973/1974, niet aan de produktieprogramma's kunnen worden onttrokken of toegevoegd.

Ten aanzien van de verkopen op markten van derde landen moet trouwens worden opgemerkt dat het Comité van toezicht van Nitrex — van welks diensten het CSV en de andere Europese producenten van enkelvoudige stikstofmeststoffen voor hun verkopen in landen met centrale planeconomie gebruik maken —, in hetzelfde streven „het gevaar te vermijden dat deze hoeveelheden tweemaal zouden worden verkocht", het ter beschikking stellen van dit Comité van de hoeveelheden meststof die het CSV het voor deze markten heeft toegedacht, onherroepelijk mag verklaren.

24. UKF en NSM onderzoeken eveneens, voor het binnenland en in het kader van Nitrex, de produktenruil tussen producenten waartoe zij voornemens zijn over te gaan, alsmede de eventuele aankopen of verkopen met andere producenten of importeurs.

Leveringen van producent aan producent vinden enerzijds plaats tussen de leden van het CSV zelf, met name van produkten die zij beiden fabriceren maar waarvan zij geen hoeveelheden beschikbaar hebben of ten einde transportkosten te besparen. Anderzijds wordt de ruil van hoeveelheden met name overeengekomen tussen leden van het CSV en producenten waarmee zij via gemeenschappelijke dochtermaatschappijen (UKF-BASF via de Ammoniak Unie) of door financiële deelneming (NSM-Montedison/ICI) zijn verbonden.

25. Om de twee maanden komt de stuurgroep bijeen om te spreken over alle technische of economische vraagstukken die kunnen rijzen: verkopen in Nederland, vervoer, prijzen, kortingen, verkoopvoorwaarden, vergelijking tussen de beschikbare hoeveelheden en de voorziene of reeds tot stand gebrachte verkopen, leveringen aan concurrenten, aan producenten van samengestelde stikstofmeststoffen, bij voorbeeld Zuid Chemie enz., import export binnen en buiten Nitrex, het gebruik van vloeibare meststoffen, veiligheidsvraagstukken bij de produktie; de prospectie van de verschillende markten enzovoort.

26. Uit de notulen van vergaderingen van deze verschillende commissies blijkt dat het CSV de producenten daarin, op basis van zijn verkoopprognoses, periodiek aanbevelingen doet waarmee de producenten wel rekening moeten houden bij het opstellen van hun plannen ten aanzien van de omvang der voorraden, de produktie en de soorten te produceren meststoffen. Men kan zelfs vaststellen dat het CSV in perioden van schaarste, zoals bij voorbeeld in het seizoen 1973/1974, niet aarzelt, op de producenten druk uit te oefenen om het nauwkeurige gegevens te verstrekken over hun verkopen binnen de EEG of om hen ertoe aan te zetten hun verkopen te verminderen, dan wel deze tegen een hogere prijs te doen plaatsvinden, of geen nieuwe verkoopovereenkomsten voor de export binnen de EEG te sluiten zonder het kantoor en de andere producenten te hebben geraadpleegd, dan wel om voor die export bepaalde produkten door andere van een afwijkende kwaliteit te vervangen. Bovendien is het tijdens deze vergaderingen voorgekomen dat de producenten die door het CSV werden geplaatst tegenover bepaalde behoeften aan produkten als gevolg van zijn verkoopprognoses, overleg aangingen om een bepaalde hoeveelheid produkten voor de export binnen de EEG te reserveren en deze onderling te verdelen.

27. Het CSV gaat bij herhaling, voorlopig tijdens het landbouwseizoen en definitief aan het eind van het jaar, over tot de afrekening van produktie en verkopen („pool-afrekening"). De verkopen in Nederland worden door het CSV zo geregeld dat UKF en NSM precies de contingenten leveren die in de producentenovereenkomst zijn vastgesteld voor de verkopen op de binnenlandse markt en in geval van overproduktie, op de markten van derde landen. De inachtneming van deze quota's wordt in de eerste plaats vergemakkelijkt door het feit dat het CSV en de producenten tijdens het gehele landbouwseizoen de staat van de prognoses van de verkopen alsmede van de leveringen die reeds door de twee producenten hebben plaatsgevonden periodiek bijhouden, door deze te vergelijken met hun quota's zodat hun produktie kan worden aangepast aan het gebruik dat elk van zijn quota's heeft gemaakt.

28. Anderzijds wordt bij de afrekening overgegaan tot de berekening van de gemiddelde bruto-verkoopprijs per ton en per produkt voor de binnenlandse markt, voor de export naar derde landen en voor halffabrikaten. Deze gemiddelde prijs wordt aan elke producent overgemaakt aan de hand van zijn leveringsrechten per produkt op deze verschillende markten. Voorts worden de opzakkosten, overslagkosten en de transportkosten tussen UKF en NSM verdeeld. De leveranties van salpeterzuur uit de Hoogovens (een van de moedervennootschappen van UKF) vallen ook onder de poolafrekening, maar worden apart berekend.

29. De inachtneming van de quota's die in de afrekening zijn aangegeven wordt verzekerd door de verkoop tegen de bruto gemiddelde prijs door de producent die zijn quota niet heeft gehaald aan degene die zijn quota heeft overschreden, van een hoeveelheid stikstof die met deze overschrijding overeenkomt, in de vorm van een nader overeen te komen meststof (deze verkopen treft men in de afrekening aan onder de naam „switch-overeenkomsten") zodat, zo nodig gedurende twee boekjaren, het eventuele positieve of negatieve saldo dat voor de producenten het verschil oplevert tussen de hoeveelheid enkelvoudige stikstofmeststoffen waarover zij aan het begin van het jaar beschikten (d.w.z. hun produktie, verminderd met de correcties op grond van het voorafgaande boekjaar) enerzijds, en het totaal van hun afzet — met inbegrip van de individuele verkopen van de producenten naar andere Lid-Staten van de EEG — en hun voorraden aan het einde van het jaar (eindvoorraden) anderzijds.

30. Deze eindvoorraden worden gevormd door de hoeveelheden meststof die het CSV niet heeft kunnen afzetten. Zij worden in de afrekening toegerekend aan elke producent aan de hand van de hoeveelheden welke hij zowel via het CSV als individueel van elk type meststof gedurende het jaar heeft verkocht.

31. In het geval van UKF omvat de in aanmerking genomen afzet ook zijn verkopen aan samengestelde meststoffen naar rato van hun gehalte aan stikstof, ofschoon het CSV in deze verkopen niet intervenieert. Voor UKF zowel als NSM wordt rekening gehouden met hun leveringen van halffabrikaten bestemd voor andere ondernemingen in de meststoffenindustrie, zoals bij voorbeeld Zuid Chemie. Ofschoon zij theoretisch op onafhankelijke wijze tot stand komen — een technische coördinatiecommissie, de „Technische Ureum Commissie", die elke maand bijeenkomt, heeft tot taak te zorgen voor de informatie over de markt en de coördinatie van de prijzen tussen de producenten — zijn de stikstofverkopen voor technische doeleinden (met inbegrip, sinds 1974, van de export naar landen buiten de EEG) ook in de afrekening begrepen.

H. Afzet en transport van meststoffen in Nederland

32. De structuur van de afzet van enkelvoudige stikstofmeststoffen in Nederland wordt gekenmerkt door het naast elkaar bestaan van in de Cocon en de Cebeco georganiseerde coöperaties enerzijds en sterk geïntegreerde grossiers die in de ANK zijn georganiseerd anderzijds.

Volgens de verkoopvoorwaarden van het CSV spelen Cebeco, Cocon en ANK, zoals men onder punt 20, sub a), kon vaststellen, de rol van „vertegenwoordigers" voor de aankopen van meststoffen van hun leden bij dit verkoopkantoor. Naargelang zij zelf coöperaties of grossiers zijn, verkopen deze leden de aldus bij de plaatselijke coöperaties of bij detailhandelaren gekochte produkten door, die deze ten slotte aan de eindverbruiker verkopen.

33. Het CSV sluit jaarlijks, aan het begin van het seizoen, d.w.z. in oktober, verkoopcontracten met de coöperaties en de grossiers. Deze contracten houden, zoals men hierboven heeft kunnen zien, bepalingen in voor een gestaffelde levering van de aldus aangekochte meststoffen van maand tot maand gedurende het gehele landbouwseizoen.

34. Het CSV bereidt de materiële uitvoering van de leveranties voor, met inachtneming van de soorten en de hoeveelheden meststof die in elke fabriek beschikbaar zijn en de plaats waar de afnemers zich bevinden. Het kiest bovendien de middelen van vervoer (schip, spoor, vrachtwagen) die nodig zijn voor het transport van de meststoffen van de fabrieken van de producenten naar de magazijnen van de grossiers en van de centrale cooperaties, zorgt voor de opslag ervan in afwachting van het tijdstip waarop zij op hun beurt over de regionale en lokale coöperaties en de detaillisten worden verdeeld, dan wel levert zij zelf rechtstreeks aan de eindverbruikers.

35. Kredietverlening vindt door het CSV slechts plaats aan acht grossiers en centrale coöperaties. Het verkoopkantoor laat het aan dezen over om op hun beurt krediet te verlenen aan de ongeveer 2 000 detaillisten en regionale en lokale coöperaties.

36. De leveringen van het CSV in Nederland vinden bijna steeds plaats volgens het systeem van franco prijzen. Er zijn echter uitzonderingen voor leveringen van ureum en ammoniakanhydride, die in kleine hoeveelheden geschieden en voor individuele aankopen (d.w.z. buiten het kader van een jaarovereenkomst) die meestal plaatsvinden door kopers die dicht bij een der meststoffenfabrieken gevestigd zijn.

De transportkosten wisselen sterk naar gelang van de omvang van de leveringen en van de vraag of de verzending plaatsvindt over het water (de minst kostbare wijze van transport, die het meest wordt toegepast), per spoor of per vrachtauto. Volgens het rapport van het CSV over de maanden april tot juni 1976 vond 80 % van de leveringen plaats over water (NSM levert uitsluitend per schip), 14,7 % per spoor en slechts 4 % per vrachtauto (het restant wordt gevormd door verkopen die af fabriek plaatsvinden).

I. Prijzen en prijspolitiek

37. Aangaande het prijspeil moet worden opgemerkt dat, ondanks de moeilijkheden die aan iedere vergelijking op dit gebied inherent zijn, wel kan worden vastgesteld dat de door het CSV in Nederland berekende prijzen in het algemeen lager liggen dan de prijzen die in de Bondsrepubliek Duitsland worden toegepast, maar hoger dan de Franse en Belgische.

38. Afgezien van enkele uitzonderingen, die overigens beperkt blijven tot enkele maanden in enkele landbouwseizoenen, liggen de Belgische prijzen ongeveer 7 % lager dan de Nederlandse. Bij de Franse prijzen bereikte het verschil 16 %. De Duitse prijzen liggen in het algemeen ongeveer 6 % hoger dan de Nederlandse. In dit verband dient eraan herinnerd te worden dat, aangezien de grossierscommissie in het algemeen 2,5 % bedraagt, de export naar een land met een hoger prijspeil een interessante operatie blijft. De prijzen bij export naar landen buiten de EEG liggen in het algemeen aanzienlijk lager, zoals blijkt uit de afrekeningen van de betrokkenen aan het einde van het jaar. De enige uitzondering op deze regel was het oogstjaar 1974/1975. Als gevolg van de energiecrisis stegen de prijzen voor export buiten de EEG zo sterk, dat zij de prijzen overtroffen die op de EEG-markten werden toegepast. Thans liggen zij opnieuw lager dan de laatstgenoemde.

39. Aangaande de Nederlandse prijzen dient te worden opgemerkt dat Windmill Holland BV, die stikstofmeststof verkoopt die door Esso Chemie is geproduceerd, haar prijzen in het algemeen aanpast aan die van het CSV en bij export (zowel naar België, Duitsland en Frankrijk als naar landen buiten de EEG) aan die van de buitenlandse producenten, minus 2 of 3 %.

40. Voor leveringen in andere Lid-Staten passen de producenten niet de prijzen toe welke gelden voor de leveringen binnenslands (d.w.z. franco plaats van bestemming) maar, op ± 2 % na, de prijzen die in het land van bestemming gelden. Deze leveringen vinden plaats franco plaats van bestemming of franco grens. In het laatste geval moet de koper de vervoerkosten vanaf de grens voor zijn rekening nemen.

41. Ook de import uit derde landen wordt in werkelijkheid aan de eindverbruikers aangeboden tegen prijzen die nauwelijks lager liggen dan de Nederlandse prijzen.

42. De uniforme toepassing van een franco prijs door alle producenten heeft tot onvermijdelijk gevolg dat alle kopers, ongeacht de afstand van hun bedrijf tot de fabrieken van de producenten en ongeacht de door de producent betaalde transportkosten, dezelfde prijs betalen. Deze handelwijze is van rechtstreekse invloed op de handel binnen de Gemeenschap, zoals bij voorbeeld kan worden vastgesteld wanneer een Nederlandse koper die dicht bij de fabriek van een buitenlandse producent gevestigd is, zich de franco prijs gefactureerd ziet die in het buitenland geldt en bovendien de transportkosten vanaf de grens moet betalen, hetgeen tot gevolg heeft dat de prijsverschillen tussen het ene land en het andere op kunstmatige wijze ten voordele van de producenten worden uitgewist.

43. De uniforme toepassing van franco prijzen leidt bovendien tot een eenmaking van de prijzen binnen elke der Lid-Staten. Wel ontstaan er verschillen als gevolg van de verlening van geheime rabatten. Dit komt niet slechts voor bij de prijzen vanaf de producenten, maar ook bij de prijzen voor wederverkoop aan de verbruikers, omdat het de producenten zijn die deze laatste vaststellen en over deze prijzen grossiersrabatten verlenen die de groothandel gedeeltelijk doorberekent aan de kleinhandel. Hoewel de wederverkoopprijzen voor de verbruikers niet verticaal worden voorgeschreven, zijn zij goeddeels uniform (behoudens dan de geheime rabatten).

44. De toepassing van rabatten of degressieve prijzen doet voor de producenten twee problemen rijzen.

45. Enerzijds moet de degressieve prijs op zulk een wijze worden berekend dat hij de waarborg geeft dat de leveringen over alle maanden gespreid worden zodat zij overeenstemmen met de ontwikkeling van de produktie, ondanks het feit dat het verbruik op slechts enkele maanden is geconcentreerd. Doordat deze concordantie zeer moeilijk kan worden tot stand gebracht, nemen de producenten hun toevlucht tot de vaststelling van maandelijkse leveringsquota's bij het sluiten van de overeenkomst, voor de gehele periode welke ligt tussen het sluiten van de overeenkomst en het einde van het landbouwseizoen.

46. Anderzijds is het in het belang van de producenten dat de schaal van de degressieve prijzen nauwlettend in acht wordt genomen. Deze schaal vormt namelijk niet slechts voor de uiteindelijke kopers een aansporing om hun bestellingen zo spoedig mogelijk te plaatsen, maar ook in het algemeen een middel om de opslag te financieren.

Deze is alleen rendabel wanneer de handelaren de meststoffen op het moment van het verbruik doorverkopen tegen een hogere prijs, die de opslagkosten dekt, of wanneer de kopers die hun bestelling niet aan het begin van het jaar hebben geplaatst eveneens deze hogere prijs moeten betalen. Brengen de producenten gedurende het landbouwseizoen wijzigingen in de schaal van de degressieve prijzen aan, dan moeten deze worden beschouwd als een prijsverlaging met terugwerkende kracht.

De producenten moeten alleen wijzigingen in hun degressieve prijzen aanbrengen wanneer concurrenten — en niet slechts incidentele concurrenten — op de markt grote hoeveelheden meststof aanbieden tegen prijzen die aanzienlijk lager liggen. De offerten uit derde landen hebben in het verleden geen duurzame invloed uitgeoefend op de prijzen die in de Gemeenschap werden toegepast, zelfs wanneer zij geschiedden tegen lagere prijzen, omdat de import uit deze landen voor de kopers niet met voldoende regelmatigheid plaatsvindt. Zolang dezen niet de zekerheid hebben dat deze voordelige commerciële relaties kunnen worden gecontinueerd, doen zij namelijk geen afstand van de zekerheid die een binnenlandse bevoorradingsbron hun biedt, ook al zijn de daar gevraagde prijzen hoger.

De producenten in de andere Lid-Staten moeten, om eventuele represailles te vermijden, ervoor zorgen dat hun leveranties op de Nederlandse markt niet plaatsvinden tegen een prijs die al te veel lager is dan die welke de Nederlandse producenten berekenen.

47. Het gevolg daarvan is dat de toepassing van deze franco prijzen en de praktijk van degressieve prijzen uitmonden in een eenmaking en een grotere onbeweeglijkheid van de prijzen.

J. De verkoop van stikstofmeststoffen

48. Het aandeel dat de leden van het CSV in de Nederlandse markt bezaten was tussen 1971 en 1977 als volgt:

	Nederlands verbruik (in 1 000 ton N)	Verkopen van het CSV (in 1 000 ton)	Verkopen van de UKF (NPK) (in 1 000 ton)	Marktaandeel (%)
1971/1972	370	237,5	26	71,2
1972/1973	395	253,4	28	71,2
1973/1974	415,7	298,3	27	78,2
1974/1975	432	286,4	22,7	71,5
1975/1976	434	268,2	26,7	67,9
1976/1977	430	255,8	30	66,5

De hoeveelheden enkelvoudige stikstofmeststoffen welke door tussenkomst van het CSV zijn verkocht en de hoeveelheden samengestelde meststoffen die stikstof bevatten en door UKF zijn verkocht, vertegenwoordigden in het landbouwseizoen 1971/1972 71,2 % van het Nederlandse verbruik. Dit marktaandeel is in het seizoen 1976/1977 gedaald tot 66,5 %. In deze cijfers is geen rekening gehouden met de stikstofmeststoffen die dienen als tussenprodukt voor de fabricage van samengestelde meststoffen (met name door Zuid Chemie). Deze vertegenwoordigen 20 000 tot 30 000 ton stikstof per jaar, d.i. 7 % van het verbruik.

49. Het restant der verkopen geschiedde voor 20 tot 25 % door Esso Chemie, voor 7 % door de andere producenten van samengestelde meststoffen (Zuid Chemie, Windmill) en voor ten hoogste 5 % via import (deze lag in het jaar 1973/1974 op een uitzonderlijk laag peil en kwam niet hoger dan 1 % van de markt).

In het begin van de jaren zestig was de import van enkelvoudige stikstofmeststoffen in Nederland even gering als in de andere Lid-Staten. Hij blijkt sindsdien gestegen, ofschoon de statistische gegevens er een onvolledig beeld van geven omdat zij in de import mede opnemen:

— de leveranties tussen concurrerende producenten (supplementaire leveranties of uitwisseling van verschillende produkten);

— import door de producenten zelf (voor verwerking of wederverkoop);

— import van wederuitgevoerde produkten (met name import overzee van goederen welke bestemd zijn om in een zeehaven te worden gelost en naar andere Lid-Staten te worden doorverzonden).

De import van 60 000 ton stikstof in Nederland in het jaar 1975/1976 en van 81 000 ton in het jaar 1976/1977, die in de statistieken staat vermeld, was dus slechts voor een zeer gering gedeelte rechtstreeks aan de Nederlandse verbruikers geleverd. Deze import had, volgens de door de betrokkenen zelf verstrekte gegevens, slechts een zuiver regionaal effect en was bovendien gekenmerkt door een sterke onregelmatigheid. Zelfs voor het jaar 1976/1977 vertegenwoordigde hij niet meer dan 5 % van het Nederlandse verbruik.

50. In de andere Lid-Staten waar een produktie van enkelvoudige stikstofmeststoffen bestaat, was het door de import gedekte marktaandeel aanzienlijk hoger, niet slechts in België (waar hij ongeveer $^1/_4$ van het nationale verbruik vertegenwoordigt), maar ook in Frankrijk en Duitsland.

51. Dat de Nederlandse import zo gering is, kan niet worden verklaard uit belemmeringen van technische of commerciële aard. Met uitzondering van ureum, dat vooral wordt gebruikt in warme landen, d.w.z. voornamelijk in de staten buiten de EEG, kunnen alle enkelvoudige stikstofmeststoffen onverschillig waar in alle Lid-Staten worden gebruikt. Al kan het voorkomen dat de technische voorschriften van de ene Lid-Staat tot de andere uiteenlopen, het staat niettemin vast dat een produkt als bij voorbeeld calcium ammoniumnitraat, dat in Frankrijk wordt gefabriceerd en gebruikt met een stikstofgehalte dat hoger ligt dan dat van de andere Lid-Staten (33,5 % tegen 26 %) niettemin ook door de Franse producenten wordt gefabriceerd en geëxporteerd met een gehalte van 26 %, terwijl omgekeerd enkele producenten uit de andere Lid-Staten (zoals NSM) dit produkt fabriceren en naar Frankrijk exporteren met een gehalte van 33,5 %.

Daaruit volgt dat de transportkosten, met name per schip, geenszins onoverkomelijk zijn, gezien de prijsverschillen die van de ene markt tot de andere bestaan. De transportkosten vertegenwoordigen bij voorbeeld in Nederland 3 tot 4 % van de verkoopprijs, waar nog bijkomt dat de prijzen voor het vervoer per schip ongeveer $^1/_3$ lager liggen dan per spoor. Zelfs al zou voor leveranties tussen de Lid-Staten transport over langere afstanden noodzakelijk zijn, dan zouden nog de extra transportkosten niet volstaan om de prijsverschillen te dekken die van het ene land tot het andere bestaan en deze dus niet van hun betekenis ontdoen.

52. De verkoop van door zijn aandeelhouders geproduceerde enkelvoudige stikstofmeststoffen door het CSV in Nederland vond tot dusver plaats overeenkomstig een verdeelsleutel van 75 % voor UKF en 25 % voor NSM. Ook de leveringen van halffabrikaten vonden volgens deze verdeelsleutel plaats. Deze cijfers zijn echter niet representatief voor de krachtsverhouding die tussen deze twee ondernemingen bestaat. Gaat men namelijk de produktiecijfers na, dan constateert men dat de verhouding tussen de respectievelijke produkties 58 tot 42 is. Te zamen nemen zij ongeveer 80 % (d.w.z. 46 % voor UKF en 34 % voor NSM) van de Nederlandse produktie en 16 % van de totale communautaire produktie voor hun rekening.

53. De gemeenschappelijke verkoop van de produkten van UKF en NSM is na de interventie van de Commissie gestaakt ten aanzien van de leveringen naar andere Lid-Staten, welke thans individueel door de producenten zelf plaatsvinden.

Deze individuele export is gevoelig gestegen ten opzichte van het einde van de jaren zestig, toen hij nog onbeduidend was. Hij kwam in 1974 overeen met 21,7 % van alle verkopen van UKF en met 11 % van die van NSM. In 1977 bedroeg hij respectievelijk voor deze ondernemingen 23 en 15,3 %.

54. Met name speelt het CSV niet of niet meer de rol van gemeenschappelijk verkoopkantoor voor de volgende verkopen, welke rechtstreeks plaatsvinden door UKF en NSM:

a) Individuele verkopen van UKF (%):

	1974	*1977*
— verkopen op de binnenlandse markt (1) (tussenprodukten)	3,1	3,6
— verkopen op de binnenlandse markt (1) (mengmeststoffen)	4,4	4,8
— verkopen van ureum voor technisch gebruik (1)	6,2	2,4
— verkopen binnen de EEG	21,7	23
— verkopen in de VS	—	15,6
	35,4	49,4

b) Individuele verkopen van NSM (%):

	1974	*1977*
— verkopen op de binnenlandse markt (1) (tussenprodukten)	1,6	1,6
— verkopen van ureum voor technisch gebruik (1)	3	1,8
— verkopen binnen de EEG	11	15,3
— verkopen in de VS	—	45,6
	15,6	64,3

c) Het totaal van deze individuele verkopen van UKF en NSM, dat in 1974 24,8 % van het totaal van deze verkopen bedroeg, steeg in 1977 tot 53,8 %.

Gedurende dezelfde periode kwamen de verkopen via tussenkomst van het CSV van 32,1 op 25,8 % voor de verkopen op de binnenlandse markt, van 43,1 op 20,4 % voor de verkopen in derde landen, d.w.z. nadat de verkopen naar de VS niet meer door bemiddeling van CSV plaatsvonden, hetgeen in totaal 75,2 %, respectievelijk 46,2 % van al hun verkopen betekent.

(1) Hoewel zij individueel plaatsvonden, zijn deze verkopen niettemin opgenomen in de algemene afrekening van de ontvangsten van het CSV aan het eind van het jaar.

K. Samenvatting van de procedure en de voorstellen tot wijziging van de overeenkomsten die door het CSV en zijn vennoten zijn ingediend

55. Aangezien de producentenovereenkomst die tussen de vennoten van het CSV is gesloten en de uitvoeringsovereenkomsten niet bij de Commissie zijn aangemeld, en er een aantal klachten tegen hen was ingediend door Nederlandse en Belgische grossiers, heeft de Commissie in 1967 ambtshalve tegen hen een procedure ingeleid en tegelijkertijd aan het CSV en aan zijn toenmalige vennoten een mededeling van punten van bezwaar toegezonden van ongeveer dezelfde inhoud als die welke zij had gericht tot andere verkoopkantoren van enkelvoudige stikstofmeststoffen in de EEG en die zich bij haar hadden aangemeld, Cobelaz/Usines de Synthèse, Cobelaz/Cokeries (België), Seifa (I), CFA (Frankrijk). Er had een hoorzitting plaats, waarna het CSV en zijn vennoten bij de Commissie een verzoek om een negatieve verklaring indienden en met haar diensten besprekingen aangingen om vast te stellen welke wijzigingen in hun overeenkomsten dienden te worden aangebracht ten einde een negatieve verklaring te verkrijgen analoog aan die welke intussen de drie bovengenoemde verkoopkantoren (2) hadden ontvangen. In de desbetreffende beschikkingen stelde de Commissie vast, dat zij op grond van de haar destijds bekende gegevens, nadat de aangemelde overeenkomsten waren gewijzigd, geen rechtstreekse invloed op de EEG-markt gewaar werd van de beperkte gemeenschappelijke verkoop op de nationale markt en voor de export naar landen buiten de EEG.

56. Vaststellend evenwel dat de Nederlandse markt in feite betrekkelijk van de andere EEG-markten afgeschermd bleef, besloot de Commissie, alvorens jegens het CSV een beschikking te nemen, het resultaat af te wachten van het grondige onderzoek dat zij binnen de gemeenschappelijke markt had geopend ten einde de praktische gevolgen van deze liberalisatie te kunnen beoordelen. Dit onderzoek leidde met name tot de conclusie dat de aanpassingen waarom zij de vier betrokken kantoren had gevraagd, ontoereikend waren om hen te verhinderen invloed uit te oefenen op de handel tussen Lid-Staten. Aangezien deze vier kantoren intussen hun economische rol en hun interne structuur hadden zien veranderen, achtte zij het evenwel niet nodig, formeel de vroeger verleende negatieve verklaringen in te trekken, maar richtte zij tot het CSV, dat het enige kantoor was dat nog werkte volgens het organisatiesysteem dat in de negatieve verklaringen was beschreven en bovendien het doelwit bleef van de bovengenoemde klachten, op 23 december 1974 een mededeling van punten van bezwaar, waarin zij concludeerde dat de gemeenschappelijke verkoop van invloed was op de export binnen de EEG en derhalve viel onder artikel 85, lid 1.

(2) Beschikkingen van de Commissie van 6 november 1968 (PB nr. L 276 van 14. 11. 1968) en van 30 juni 1969 (PB nr. L 173 van 15. 7. 1969).

57. Na deze mededeling van punten van bezwaar meldden het CSV en zijn vennoten op 27 maart 1975 hun overeenkomsten aan, maar bleven betogen dat de betrokken overeenkomsten geen merkbare beperkingen van de mededinging met zich meebrachten en de handel tussen Lid-Staten niet ongunstig beïnvloedden en dat zij derhalve met recht de Commissie een negatieve verklaring vroegen, of in ieder geval, mocht die artikel 85, lid 1, van toepassing achten, een vrijstelling van het kartelverbod. Zij stelden haar echter op de hoorzitting van 29 augustus 1975 voor om besprekingen te openen over de verplichting die aan de kopers van het CSV is opgelegd om „vertegenwoordigers" van dit kantoor in de schakelen, en over het vraagstuk van de leveringen tegen franco prijs.

58. Na onderzoek van deze voorstellen in het licht van de praktische werking van het CSV in zijn geheel (1), liet de Commissie de betrokkenen in een aanvullende mededeling van punten van bezwaar van 7 november 1977 weten, dat deze voorstellen tot wijziging weliswaar gunstig moesten worden ontvangen met het oog op een verbetering van de concurrentievoorwaarden op de Nederlandse markt, maar dat zij ontoereikend waren om de tegen het CSV als organisatie voor gemeenschappelijke verkoop ingebrachte bezwaren weg te nemen en stelde zij hen, al behield zij zich het recht voor, later in bijzonderheden op de in de distributiesector nog overblijvende concurrentiebeperkingen terug te komen, in kennis van het feit dat zij haar vroegere conclusies geheel handhaafde. Daarin had de Commissie het CSV en zijn vennoten gevraagd een einde te maken aan de verkoop van de door UKF en door NSM geproduceerde enkelvoudige stikstofmeststoffen door het CSV, alsmede aan de activiteit van commerciële coördinatie van dit kantoor. In antwoord op deze brief deden het CSV en zijn vennoten de Commissie op 22 december 1977 de volgende voorstellen toekomen, waarin zij op de derde hoorzitting, op 16 februari 1978, nog enkele preciseringen aanbrachten.

59. Zij preciseerden ten slotte op 16 mei 1978 deze voorstellen en stelden de Commissie in kennis:

1. van de opheffing van:
   — de stuurgroep,
   — de planningcommissie,
   — de producentenvergadering,
   — de werkgroep Verkoopvoorwaarden,
   — de financiële werkgroep;
2. van hun voornemen, de verplichting om „vertegenwoordigers" in te schakelen voor de aankopen bij het CSV af te schaffen en de kopers die zich verbonden meer dan 10 000 ton per jaar af te nemen toe te staan zich rechtstreeks bij het kantoor te bevoorraden. Op 22 december 1977 hadden zij bovendien toegezegd, zoveel in hun vermogen lag hun invloed op de markt aan te wenden om te verhinderen dat er in de latere stadia van de distributie verkoopsystemen zouden overblijven waarin eens en voor altijd de marktaandelen werden vastgesteld;
3. van hun voornemen, een einde te maken aan de producentenovereenkomst en de CSV-overeenkomst en deze te vervangen door een systeem van jaarlijkse aanmelding door de vennoten van de hoeveelheden meststof die zij het CSV ter beschikking zouden stellen, met uitwisseling van informatie en hernieuwd onderzoek van deze terbeschikkingstellingen om de drie maanden. Op de hoorzitting van 16 februari 1978 hadden de vertegenwoordigers van het CSV bovendien de mogelijkheid overwogen dat deze terbeschikkingstellingen zouden worden opgenomen in plannen die zich over meerdere jaren uitstrekten;
4. van hun voornemen om de kopers de keuze te geven tussen een prijs franco plaats van bestemming of een prijs af fabriek.

Op 22 mei 1978 hebben de betrokken ondernemingen de Commissie deze voorstellen toegezonden op een aanmeldingsformulier.

II. TOEPASSELIJKHEID VAN ARTIKEL 85, LID 1

Overwegende dat volgens artikel 85, lid 1, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen welke de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst;

A. Overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedragingen

60. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM berust op overeenkomsten in de zin van artikel 85, lid 1, namelijk op de „producentenovereenkomst" en de „CSV-overeenkomst", welke tot uitdrukking komen in de door het CSV vastgestelde uniforme verkoopvoorwaarden en aangevuld worden door onderling afgestemde feitelijke gedragingen; dat het CSV slechts het kader vormt waarbinnen deze samenwerking plaatsvindt; dat UKF en NSM als vennoten van het CSV het commerciële beleid van het CSV bepalen; dat de ondernemersbesluiten van het CSV wegens het bestaande vetorecht praktisch alleen met toestemming van de beide vennoten kunnen worden genomen; dat zij in geval van nood via de stuurgroep de bedrijfsleiding van het CSV instructies kunnen geven; dat het, wanneer de bedrijfsleiding van het CSV harerzijds invloed wil uitoefenen op het commerciële beleid van een van de vennoten, d.w.z. adviezen geeft, aanbevelingen uitspreekt of druk uitoefent, gaat om maatregelen die berusten op de samenwerking tussen UKF en NSM in het kader van het CSV, tot toepassing of aanvulling van de overeenkomsten, en waarvan de praktische uitvoering aan het CSV is overgelaten;

(1) Beschikking van de Commissie van 25 juni 1976 (PB nr. L 192 van 16. 7. 1976).

B. Beperking van de concurrentie binnen de gemeenschappelijke markt

61. Overwegende dat deze overeenkomsten ertoe strekken en ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt op merkbare wijze wordt beperkt; dat zij leiden tot een gezamenlijk overleg inzake produktie en afzet van enkelvoudige stikstofmeststoffen tussen de beide fabrikanten UKF en NSM, dat niet beperkt is tot Nederland en de andere aan het CSV toegewezen markten, maar zijn uitwerking heeft op andere markten, met name op het gebied van de andere Lid-Staten;

62. Overwegende dat de overeenkomsten in de eerste plaats strekken tot en ten gevolge hebben de gemeenschappelijke verkoop van de produkten van deze beide ondernemingen op de binnenlandse markt en de export naar landen buiten de EEG; dat het gevolg is dat de kopers zich op de betrokken markten niet meer tot twee onafhankelijke aanbieders, maar nog slechts tot het CSV kunnen richten, dat voor de levering van de produkten van UKF en NSM op deze markten uniforme prijzen en uniforme verkoopvoorwaarden toepast zodat de afnemers niet tussen concurrerende offerten kunnen kiezen; dat de produkten van UKF en NSM weliswaar ten dele nog te identificeren zijn en de afnemers tegenover het CSV een preferentie voor het produkt van de ene of de andere kunnen uitspreken, maar dat zulk een preferentie geen merkbare werking op de concurrentie uitoefent, omdat de toepassing van gelijke prijzen en voorwaarden voor de produkten van UKF en NSM gehandhaafd blijft en omdat op de Nederlandse markt bovendien aan beide fabrikanten via de uitwisseling van produkten en de quotaregeling een gelijkblijvend aandeel wordt gewaarborgd;

63. Overwegende dat UKF en NSM zonder de samenwerking in staat zouden zijn om op deze markten onafhankelijk van elkaar, d.w.z. in onderlinge concurrentie op te treden; dat UKF de grootste en NSM een zeer belangrijke fabrikant van stikstofmeststoffen in de Gemeenschap is; dat UKF via dochtermaatschappijen eigen produktiebedrijven bezit in België, Frankrijk en Groot-Brittannië; dat NSM met ICI, de grootste Engelse, en Montedison, de grootste Italiaanse meststoffabrikant, verbonden is; dat UKF en NSM beschikken over een voldoende breed produktiepalet (NSM heeft het hare in de laatste tijd nog uitgebreid, zie nr. 10); dat zij in Nederland een produktieaandeel van 46 respectievelijk 34 % en een marktaandeel van 50 respectievelijk 17 % bezitten; dat UKF — wanneer men de produktie in het Verenigd Koninkrijk mede in aanmerking neemt — in de gehele Gemeenschap een produktieaandeel van circa 10 % heeft en NSM een van 6,4 %; dat andere fabrikanten, in binnen- en buitenland — zelfs minder grote en fabrikanten die, zoals bij voorbeeld Esso Chemie, een minder uitgebreid produktiepalet hebben — in staat zijn hun produkten in de gehele Gemeenschap individueel af te zetten, via eigen afzetorganisaties, dan wel via de handel en de coöperaties;

64. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM via de gemeenschappelijke verkoop haar uitwerking heeft op de produktie- en afzetpolitiek in haar geheel; dat de prijzen die op de verschillende markten kunnen worden gerealiseerd, sterk uiteenlopen; dat minder goede opbrengsten in derde landen in het algemeen — afgezien van in de tijd beperkte uitzonderingen — worden goedgemaakt door hogere opbrengsten in de Gemeenschap; dat de in de Gemeenschap geldende prijzen — voor zover ze zijn onderworpen aan goedkeuring van de overheid — geen vaste prijzen zijn; dat het maximumprijzen zijn waarop een reductie kan worden toegepast; dat het aanbod kwantitatief door het volledig benutten van de capaciteiten en door import uit andere Lid-Staten of uit derde landen kan worden vergroot; dat geen technische handelsbelemmeringen of te hoge transportkosten de import in de weg staan, met name bij vervoer over water; dat een teruglopen van de afzet en een verlies aan opbrengsten voor de fabrikanten in het land van bestemming het gevolg zijn wanneer het kwantitatieve aanbod de vraag niet geregeld te boven gaat en hun prijzen op merkbare wijze worden onderboden;

65. Overwegende dat het doel van UKF en NSM daarom is, hun aanbod zo nauwkeurig mogelijk aan te passen aan de vraag; dat de afzetprognoses naar meststofsoort, bestemming, gebied en levertijd, welke het CSV zijn vennoten en de vennoten het CSV mededelen (meest tot op het kilogram nauwkeurig) derhalve een belangrijke basis voor de samenwerking tussen UKF en NSM vormen; dat de mededeling van het CSV aan de vennoten tegelijkertijd een uitnodiging betekent om de onderhavige hoeveelheden in de produktieplanning op te nemen en aan het CSV overeenkomstig het geprojecteerde tijdschema ter beschikking te stellen; dat de totale produktie van de beide vennoten is opgebouwd uit deze hoeveelheden plus de door henzelf — zonder inschakeling van het CSV als verkoopkantoor — op de markt gebrachte hoeveelheden;

Overwegende dat de uitwisseling van gedetailleerde gegevens over produktie- en afzetplanning door UKF en NSM wordt aangevuld met de uitwisseling van cijfers over produktie- en afzetresultaten en opslag; dat alle cijfers voortdurend worden bijgewerkt om rekening te houden met de werkelijke of verwachte ontwikkeling op de markt; dat zij voortdurend worden besproken en telkens opnieuw gecorrigeerd;

66. Overwegende dat de hoeveelheden die aan het CSV ter beschikking worden gesteld onherroepelijk zijn of door het CSV zelf of — voor zover het derde landen betreft — door Nitrex onherroepelijk kunnen worden verklaard; dat een afzetgarantie evenwel ontbreekt; dat een producent die meer fabriceert dan hij zelf of via het CSV kan afzetten, zijn voorraad moet vergroten of zijn toekomstige produktie moet inkrimpen; dat de quanta die het CSV niet, als voorzien, op de binnenlandse markt kan afzetten, automatisch voor de export naar derde landen bestemd zijn; dat, wanneer zij ook daar niet kunnen worden afgezet, de quotaregeling van artikel 6 van de producentenovereenkomst moet worden

toegepast; dat het feit, dat de betrokkenen sinds het sluiten van de overeenkomst zelfs in perioden van onderbenutting der produktiecapaciteiten nimmer de regels hebben toegepast die artikel 6 inhoudt voor gevallen van overproduktie, de veronderstelling wettigt dat het coördinatiesysteem dat zij hebben ingevoerd het ontstaan van zulk een situatie kan verhinderen;

67. Overwegende dat dit in de praktijk betekent dat de fabrikanten op het moment waarop zij hun eerste produktie- en afzetprognoses voor het begin van elk landbouwseizoen opstellen, vrij zijn om de hoeveelheden die zij zelf willen afzetten en die welke zij het CSV ter beschikking willen stellen naar eigen goeddunken vast te stellen; dat deze plannen echter uiterlijk worden gecoördineerd op het tijdstip waarop zij met die van het CSV worden uitgewisseld en met die plannen in overeenstemming worden gebracht; dat correcties in de loop van een landbouwseizoen eveneens zorgvuldig onderling op elkaar worden afgestemd; dat een eenzijdige beslissing van een producent om zijn produktie ter uitbreiding van zijn individuele export gedurende korte tijd te vergroten reeds om technische redenen en vooral in perioden van volledig benutte capaciteiten (zoals in het crisisjaar 1973/1974) niet zonder meer uitvoerbaar is;

Overwegende dat daar nog bijkomt dat de kwantitatieve poolafrekening betrekking heeft op de gehele produktie en dus ook op de individuele afzet van UKF en NSM; dat de hoeveelheden welke zij hebben geproduceerd en ter beschikking van het CSV gesteld en welke dit kantoor niet heeft kunnen afzetten, in de afrekening worden bijeengebracht onder de rubriek „eindejaarsvoorraden" en ter beschikking van het CSV worden gesteld voor het komende jaar; dat deze hoeveelheden echter het CSV niet worden overgedragen naar evenredigheid van de voorraden welke elk in feite onder zich heeft, noch op grond van de hoeveelheden produkten welke zij in het afgelopen jaar ter beschikking van het CSV hebben gesteld of via dit kantoor hebben verkocht, maar naar evenredigheid van hun totale verkopen, met inbegrip van hun individuele verkopen gedurende dit jaar; dat dit nadeel toebrengt aan diegene van de producenten die in verhouding tot de ander het meest individueel heeft verkocht, o.a. naar andere Lid-Staten van de EEG; dat er, omdat de feitelijke opslagvoorraden van de beide producenten niet zonder meer met deze ter beschikking van het CSV gestelde hoeveelheden behoeven overeen te stemmen, een vereffening plaatsvindt door het sluiten van zogenaamde „switch"-overeenkomsten tussen hen of door de opname in deze overeenkomsten;

68. Overwegende dat de opbrengsten voor de afzet in het binnenland en in derde landen (46 % van de totale afzet) even nauwkeurig wordt verdeeld als de opslag-, vracht- en verpakkingskosten; dat het poolen van de opbrengsten zich uitstrekt tot produkten die niet door het CSV als verkoopkantoor op de markt worden gebracht, zoals halffabrikaten en ureum voor technische doeleinden (5 % van de totale afzet);

Overwegende dat het, wanneer UKF en NSM voor deze transacties ieder kilogram en iedere cent verrekenen en wanneer de totale produktie en totale afzet van de beide producenten in de geschetste omvang in de totale planning worden opgenomen, onvermijdelijk is dat zij op de andere markten die buiten de opbrengstvereffening gehouden zijn, afzien van een onderlinge concurrentie, die de in het kader van het CSV gevolgde gemeenschappelijke afzetpolitiek in gevaar zou kunnen brengen; dat zij bij het uitstippelen van hun afzetpolitiek op de niet aan het CSV toevertrouwde markten evenzeer rekening moeten houden met de in het kader van het CSV gevolgde afzetpolitiek als zij bij het uitstippelen van de CSV-afzetpolitiek rekening moeten houden met hun eigen hoeveelheden- en prijspolitiek voor hun individuele export;

69. Overwegende dat de verwezenlijking van de samenwerking in de praktijk — met name in het jaar 1973/1974 — heeft aangetoond dat de afzetpolitiek van UKF en NSM op andere markten van de Gemeenschap uitdrukkelijk tot voorwerp van de gemeenschappelijke vergaderingen is gemaakt en dat daar concrete conclusies zijn getrokken; dat het CSV er jegens zijn vennoten o.a. naar heeft gestreeft dat dezen het nauwkeurige gegevens zouden verstrekken over de EEG-verkopen, ervoor heeft gezorgd dat deze verkopen werden ingekrompen, tegen een hogere prijs werden afgesloten, er geen nieuwe soortgelijke contracten werden gesloten, zonder vooraf het CSV en de andere producenten te hebben gevraagd of naar de EEG produkten van geringere kwaliteit te exporteren; dat uit de notulen blijkt dat deze beïnvloeding plaatsvond in de vorm van adviezen, druk of aanbevelingen;

Overwegende dat de betrokkenen hebben betoogd dat het jaar 1973/1974 niet representatief was, omdat dit jaar werd gekenmerkt door een schaarstesituatie als gevolg van een crisis, het gevaar dat er hoeveelheden naar derde landen zouden afvloeien (waar gedurende korte tijd hogere prijzen konden worden gerealiseerd) en derhalve het gevaar van een onderbevoorrading van de binnenlandse markten; dat het niet ging om adviezen, druk of aanbevelingen in eigenlijke zin; dat de vrijheid van zelfstandige vaststelling van het commerciële beleid ook in dit jaar niet aan banden is gelegd;

70. Overwegende dat uit de gebeurtenissen in 1973/1974 blijkt, dat besluiten betreffende de afzetkwanta of -prijzen in een bepaalde Lid-Staat niet slechts effect kunnen hebben in deze Lid-Staat, maar ook in andere Lid-Staten; dat derhalve, in tegenstelling tot hetgeen de betrokkenen betogen, het juist kenmerkend is dat de deelnemers in tijden van marktonrust in hun uitwisseling van informatie aanleiding hebben gevonden tot een verdergaande onderlinge afstemming van hun afzetpolitiek op andere EEG-markten; dat daarentegen in perioden van normale afzetvoorwaarden een uitdrukkelijke afstemming over individuele exporttransacties van UKF en NSM niet noodzakelijk is; dat dan volstaat, een afstemmingsmechanisme in het leven te roepen dat een onderling overleg over de globale

oriëntatie van de afzetpolitiek van de deelnemers mogelijk maakt;

71. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM leidt tot een solidariteit en een wederzijdse beïnvloeding en tot een coördinatie van de commerciële politiek van de beide producenten ook op de markten waarop zij het CSV niet de gemeenschappelijke verkoop van hun produkten hebben toevertrouwd;

Overwegende dat, zoals het Hof van Justitie van de EEG in zijn arrest van 16 december 1975, overweging 174 (1) heeft gesteld dat „deze eis van zelfstandigheid ..... onverbiddelijk in de weg staat aan enigerlei tussen zulke ondernemers al dan niet rechtstreeks opgenomen contact strekkend hetzij tot beïnvloeding van het marktgedrag van een bestaande of mogelijke concurrent, hetzij tot beduiding aan zulk een concurrent van het aangenomen of voorgenomen marktgedrag";

72. Overwegende dat de gemeenschappelijke verkoop van door UKF en NSM geproduceerde enkelvoudige stikstofmeststoffen door het CSV, geflankeerd door een daarmee noodzakelijkerwijze verbonden systeem van wederzijdse informatie, ertoe leidt dat de producenten de omvang en de indeling van hun produktie grotendeels niet langer vrij en onafhankelijk van elkaar bepalen; dat, ook al wijken de fabrikanten bij hun marktgedrag in bepaalde gevallen af van de in het kader van het CSV uitgestippelde lijn, dit niet wegneemt dat UKF en NSM in de plaats van de concurrentie met haar inherente risico's een praktische samenwerking hebben gesteld, die leidt tot concurrentievoorwaarden die niet met de normaal te achten marktvoorwaarden overeenkomen;

C. Mogelijkheid van ongunstige beïnvloeding van de handel tussen Lid-Staten

73. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM in het kader van het CSV de handel tussen Lid-Staten ongunstig kan beïnvloeden; dat dit blijkt uit de beoordeling van de verschillende aspecten van deze samenwerking in haar geheel, die onderling onverbrekelijk verbonden zijn: de gemeenschappelijke verkoop in het binnenland, de gemeenschappelijke verkoop in derde landen (met uitzondering van de VS) en het overleg over het totale commerciële beleid van UKF en NSM in de sector enkelvoudige stikstofmeststoffen, ten aanzien van produktie, opslag en afzet;

74. Overwegende dat kan worden daargelaten of een samenwerking die zich ertoe zou beperken, bepaalde hoeveelheden ter beschikking te stellen van een afzetorganisatie voor de verkoop in derde landen, op zichzelf en zonder verdergaande samenwerking, merkbaar effect op de concurrentie op de gemeenschappelijke markt en op de handel tussen Lid-Staten heeft; dat de verkoop in derde landen in het onderhavige geval evenwel niet het enige doel van de afspraken is, maar een integrerend deel uitmaakt van een verdergaande samenwerking die zich via de gemeenschappelijke verkoop in het binnenland en het coördinatiesysteem uitstrekt tot de totale commerciële activiteit van UKF en NSM op het gebied van enkelvoudige stikstofmeststoffen;

75. Overwegende dat de afzetpolitiek van de betrokkenen niet van markt tot markt afzonderlijk kan worden beoordeeld; dat de gemeenschappelijke verkoop in het binnenland en in derde landen (met uitzondering van de VS) coördinatie vereist, omdat het UKF en NSM, aangezien de opbrengsten op de binnenlandse markt — met een in de tijd beperkte uitzondering — aanzienlijk hoger waren dan op derde markten en nog steeds zijn, niet onverschillig kan zijn hoeveel van de door hen aan het CSV ter beschikking gestelde hoeveelheden in het binnenland of op derde markten wordt verkocht; dat de verdeling van de binnenlandse verkopen naar vaste quota's de oplossing is die door de deelnemers tot dusver is toegepast; dat de overige door UKF en NSM aan het CSV ter beschikking gestelde hoeveelheden automatisch voor de export naar derde landen bestemd zijn; dat voor deze verkopen in derde landen, gezien de geringe opbrengsten, geen starre quotaregeling noodzakelijk is; dat de deelnemers zulk een regeling slechts hebben opgenomen in geval van overproduktie, d.w.z. in het geval dat de deelnemers of een van hen meer produceren en aan het CSV ter beschikking stellen dan het CSV in feite kan afzetten;

76. Overwegende dat de in het kader van het CSV uitgestippelde afzetpolitiek, zoals uit de in 1973/1974 geconstateerde gebeurtenissen blijkt (zie hierboven nr. 69) invloed kan uitoefenen op de afzetbeslissingen van UKF en NSM op andere dan de CSV-markten binnen de Gemeenschap; dat het aanbod van grote hoevelheden van het CSV of een van zijn vennoten op een van de markten van de Gemeenschap niet alleen het prijspeil en de opbrengsten van iedere betrokkene aldaar beïnvloeden kan, maar ook repercussies op andere markten kan hebben; dat een vergroting van het aanbod echter juist bij verkopen op deze markten voor de hand ligt, aangezien de prijzen die men daarbij kan realiseren hoger liggen dan de prijzen bij export naar derde landen en — wat export naar Duitsland betreft — ook hoger dan de prijzen in Nederland, en door deze hogere prijzen uitvoer door afnemers van het CSV en zijn vennoten naar andere Lid-Staten kan teweegbrengen;

Overwegende dat de samenwerking derhalve niet beperkt blijft tot een Lid-Staat en derde landen, maar zich uitstrekt tot de totale produktie- en afzetpolitiek van UKF en NSM, welke de handel tussen Lid-Staten omvat; dat de wijze van uitvoering en de nauwkeurigheid van de poolafrekening, waarin de naar andere Lid-Staten geëxporteerde hoeveelheden zijn opgenomen, en de uitwisseling die aan deze poolafrekening voorafgaat, alsmede de gemeenschappelijke discussie over alle belangrijke produktie- en afzetgegevens aantonen, dat UKF en NSM in de onafhankelijkheid bij het uitstippe-

(1) HvJ EG 16 december 1975 (zaak 40/73, Suiker Unie/Commissie), Jur. 1975, blz. 1945.

len van hun produktiepolitiek en hun politiek inzake export naar andere Lid-Staten werden beperkt;

77. Overwegende dat het argument van de betrokkenen dat de handel tussen Lid-Staten door technische handelsbelemmeringen wordt gehinderd en derhalve niet door privaatrechtelijke regelingen in merkbare mate kan worden beperkt, geen steek houdt; dat, wanneer in de ene Lid-Staat stikstofmeststof met een hoger of lager stikstofgehalte wordt gebruikt, de producenten in andere Lid-Staten zeer wel in staat zijn deze meststof in hun produktieprogramma op te nemen en uit te voeren;

78. Overwegende dat ook de opmerking dat de handel tussen Lid-Staten is toegenomen en derhalve niet ongunstig is beïnvloed geen steek houdt; dat het volume van de export van UKF en NSM binnen de gemeenschappelijke markt stellig is toegenomen en zelfs heeft geleid tot de oprichting van produktiebedrijven en verkoopvestigingen in verschillende landen; dat de omstandigheid dat een overeenkomst tot een zelfs aanzienlijke uitbreiding van het handelsvolume tussen Lid-Staten leidt evenwel, zoals het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn arrest van 13 juli 1966 heeft overwogen (1), nog niet uitsluit dat de betrokken overeenkomst deze handel op zulk een wijze ongunstig kan beïnvloeden dat rechtstreeks of indirect, feitelijk of potentieel de vrijheid van deze handel in gevaar wordt gebracht op een wijze die nadelig kan zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van een enkele markt tussen de staten;

79. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM niet alleen hun onafhankelijkheid bij het uitstippelen van hun afzetpolitiek op de andere dan de CSV-markten in het geding brengt; dat zij ook een importbelemmerende werking heeft;

Overwegende dat de bundeling van het aanbod van twee zo belangrijke producenten op een markt in de Gemeenschap leidt tot de vorming van een economisch blok, waartegenover buitenlandse producenten geen actievere exportpolitiek wagen te voeren; dat zij daarvan ook in feite afzien; dat zulk een risico des te groter is naarmate de producenten van het land van bestemming machtiger zijn en naarmate zij beter in staat zijn in gesloten gelederen te reageren;

Overwegende dat UKF en NSM door de samenwerking te zamen beschikken over een produktieaandeel van circa 16 % in de Gemeenschap; dat de belangrijkste concurrenten, BASF, Ruhrstickstoff AG, GESA, ICI, Montedison en de Carbochimique-groep, aanzienlijk geringere produktieaandelen bezitten, die tussen de 7 en 8 % liggen; dat zij beschikken over gunstig gelegen bedrijven met grote, niet volledige benutte capaciteiten; dat de positie van UKF en NSM op de Nederlandse markt met 67 % aanzienlijk is; dat de Nederlandse afnemers door de bundeling van het aanbod van UKF en NSM en door het afsluiten van jaarcontracten met het CSV waarin het grootste deel van de door hen af te nemen hoeveelheden wordt vastgelegd, over minder alternatieven beschikken ten aanzien van aanvullende aankopen in de loop van een landbouwseizoen; dat de import van Nederland geringer is dan die van de andere Lid-Staten en in ieder geval geen merkbare invloed op de hogere prijzen in Nederland heeft uitgeoefend; dat deze hogere prijzen ondanks lagere prijzen in andere Lid-Staten en aanzienlijk lagere prijzen in derde landen jarenlang gehandhaafd konden worden; dat de samenwerking leidt tot een permanente coördinatie van de marktpolitiek en dat buitenlandse producenten daar derhalve rekening mee moeten houden, mochten zij besluiten grote hoeveelheden tegen aanzienlijk lagere prijzen in Nederland in te voeren;

80. Overwegende dat de samenwerking tussen UKF en NSM in het kader van het CSV om de bovenomschreven gronden merkbare invloed heeft op de mededingingsstructuur binnen de gemeenschappelijke markt en de handel tussen Lid-Staten ongunstig kan beïnvloeden; dat deze conclusie, welke is gegrond op een voortdurende en grondige observatie van de markt en het praktisch functioneren van de samenwerking in het kader van het CSV, een andere is dan de conclusie waartoe de Commissie in haar beschikkingen in de vergelijkbare zaken Cobelaz/Kokerie, Cobelaz/Synthese, CFA en Seifa is gekomen; dat de Commissie haar gunstig standpunt toen echter uitdrukkelijk heeft gegeven onder het voorbehoud van een beoordeling „onder de huidige omstandigheden" en dit derhalve niet belet dat zij thans tot een ongunstige beïnvloeding van de handel tussen Lid-Staten in het onderhavige geval concludeert;

D. Voorstellen van het CSV

81. Overwegende dat het voorstel van het CSV en zijn vennoten om zoveel mogelijk een einde te maken aan de uitwisseling van informatie tussen de twee vennootschappen en het feit dat zij daartoe de vele programmerings- of beheerscommissies, binnen welke zij momenteel in aanwezigheid van het CSV bijeenkomen, hebben opgeheven, niet tot gevolg zou hebben dat het systeem dat van deze wijziging het gevolg zou zijn zou ontsnappen aan de toepassing van artikel 85, lid 1;

82. Overwegende dat het CSV namelijk, ongeacht welke betekenis de thans nog overblijvende uitwisseling van informatie tussen de twee vennootschappen heeft, zolang het de produkten van zijn vennoten gemeenschappelijk blijft verkopen gedwongen zal blijven om zijn verkoopprognoses op te stellen en deze in de praktijk te verwezenlijken, rekening te houden met de voorraden en leveringsmogelijkheden van zijn vennoten en deze met zoveel mogelijk precisie te blijven aanpassen aan de vraag van zijn kopers;

Overwegende dat het huidige stelsel van uitwisseling van informatie tussen de producenten en het CSV, die vanaf het begin van het landbouwseizoen gedurende het gehele seizoen plaatsvindt en de verkoopprognoses van

(1) HvJ EG, juli 1966 (zaak 56/64 Grundig/Consten), Jur. 1966, blz. 322.

het CSV, de individuele produktieprognoses en verkoopprogramma's van de producenten omvat, en dientengevolge de verschillende typen en hoeveelheden meststof omvat die ter beschikking van het CSV moeten worden gesteld en die dit kantoor dan beoogt af te zetten, namelijk niet zal kunnen worden geëlimineerd zolang de twee producenten voor de verkoop van hun produkten een beroep blijven doen op de diensten van een gemeenschappelijke wederverkoper;

83. Overwegende dat de invoering van een afzonderlijk overleg tussen het CSV en zijn twee vennoten de aard van dit overleg niet fundamenteel zou veranderen omdat het CSV niet alleen een lichaam is dat uitsluitend is samengesteld uit vertegenwoordigers van de twee producenten, waarbij elk van hen een controle- en een vetorecht bezit, maar dit kantoor onontkoombaar rekening zou moeten houden met de produktieprognoses en de individuele verkopen alsmede met de hoeveelheden die door elk der vennoten ter beschikking worden gesteld, wil het aan het begin van het seizoen eigen werkprognoses kunnen opstellen en vervolgens op gezette tijden — in het voorgestelde systeem om de drie maanden — met elke producent de hoeveelheden bespreken welke het door de evolutie van de verkopen genoodzaakt zou kunnen zijn op te vragen of voor eigen rekening over te nemen om te trachten deze individueel te verkopen, hetgeen in beide gevallen rechtstreeks van invloed zou kunnen zijn op de capaciteiten van de betrokken producent voor export naar de andere Lid-Staten van de EEG;

84. Overwegende dat het op dat moment de taak van het CSV zou zijn om de rol van arbiter en verdeler van bestellingen en leveranties te spelen, welke thans door de verschillende overlegcommissies wordt vervuld; dat deze arbitrale functie het toepassen, in de vorm van een overeenkomst of een onderling afgestemde feitelijke gedraging binnen het CSV of elders, noodzakelijk zou maken van een nauw overleg tussen de twee vennoten; dat zulk een overleg overigens nog noodzakelijker zou worden door de gewoonte van de betrokkenen om jaarcontracten te sluiten, door de officiële verdwijning van het quotasysteem en de door de betrokkenen overwogen mogelijkheid individueel produktie- en leveringsplannen op te stellen die zich over meerdere jaren zouden uitstrekken (meerjarenplannen); dat het opstellen van deze plannen in feite de — al dan niet bemantelde — terugkeer noodzakelijk zou maken tot een quotasysteem dat sterk op het huidige systeem lijkt, met een vereffening van overschotten en achterstanden aan het eind van het jaar via een „switchovereenkomst", zoals wordt toegepast bij de huidige afrekening van de hoeveelheden die het CSV en zijn vennoten verplicht rekening te houden met de gehele produktie van de laatstgenoemden, met inbegrip van de hoeveelheden welke voor individuele verkopen bestemd zijn;

85. Overwegende dat anders niet valt in te zien op grond van welke criteria het CSV, dat vertegenwoordigers van de twee producenten omvat, onafhankelijk het percentage zou kunnen vaststellen van de hoeveelheden die door elk van de twee producenten te zijner beschikking zouden worden gesteld en dat bestemd zal zijn om te voldoen aan de bestellingen uit het binnenland, waar de gerealiseerde prijzen aanzienlijk hoger liggen dan op de exportmarkten en het percentage dat bestemd zal zijn voor de verkopen op de laatstgenoemde markten;

86. Overwegende dat het bovendien ondenkbaar lijkt dat de twee vennoten het geheel aan het CSV zouden overlaten om over hun verkoopprognoses en hun daadwerkelijke verkopen te beslissen op de markten waarvoor het bevoegd is, gezien het percentage dat deze verkopen voor de twee producenten vertegenwoordigen (50 % voor UKF en 35 % voor NSM), gezien het feit dat deze verkopen geen betrekking hebben op fatale produkten, maar op hun hoofdproduktie en vooral gezien het feit dat zij al hun verkopen op de binnenlandse markt omvatten; dat niet kan worden aangenomen dat UKF en NSM zulk een beslissing aan het oordeel van derden zouden overlaten; dat zelfs indien zij het kantoor werkelijk het recht zouden geven te beslissen over het bedrag van hun respectieve verkopen op deze markten, dit niet zou wegnemen dat het feit dat het CSV een bepaalde bestelling voldoet met de produkten van een bepaalde producent en niet van de andere, steeds ten gevolge zal hebben dat de mogelijkheden van elk van beiden om te exporteren naar de markten waar zij individueel verkopen, en met name op de markten van de andere Lid-Staten van de EEG, worden gewijzigd;

87. Overwegende dat ten slotte de wijzigingen die het CSV in het distributiesysteem voor de produkten van UKF en NSM in Nederland wil aanbrengen, geen einde maken aan het feit dat de produkten van deze twee ondernemingen te zamen één enkel aanbod op deze markt blijven uitmaken en dat zij dus het wezen van de vastgestelde concurrentiebeperking niet raken; dat zij derhalve niet voldoende zijn om deze concurrentiebeperking te doen ontsnappen aan het toepassingsgebied van artikel 85, lid 1;

III. NIET-TOEPASSELIJKHEID VAN ARTIKEL 85, LID 3

Overwegende dat de bepalingen van artikel 85, lid 1, conform artikel 85, lid 3, buiten toepassing kunnen worden verklaard voor elke overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging tussen ondernemingen welke bijdraagt tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen:

a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,

b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen;

A. Het bestaan van een specialisatie tussen UKF en NSM

88. Overwegende dat de aanmeldende ondernemingen tevergeefs trachten, in een specialisatie van de produktie tussen UKF en NSM, welke deze twee ondernemingen de mogelijkheid zou geven samen een volledig assortiment enkelvoudige stikstofmeststoffen aan te bieden, een verbetering van de produktie te zien; dat namelijk in de eerste plaats moet worden vastgesteld dat de overeenkomsten van geen enkele invloed zijn geweest op het assortiment produkten dat door UKF wordt aangeboden en dat vóór het sluiten der overeenkomsten identiek was aan het huidige assortiment van het CSV; dat men vervolgens moet vaststellen dat het assortiment van NSM, dat een aantal jaren zeer beperkt was gebleven en zich in feite bepaalde tot calcium-ammoniumnitraat, ureum en ureumoplossingen (de produktie van ammoniumsulfaat was in 1968 gestopt) sindsdien is uitgebreid met ammoniumnitraat van 33,5 % N bestemd voor de Franse en Britse markten en Das („Dolomietammonsalpeter"), een produkt dat met magnesammon concurreert; dat derhalve blijkt dat de door de twee aandeelhouders van het CSV aangeboden produktenassortimenten elkaar, op enkele details na, praktisch dekken; dat derhalve niet valt in te zien van welke produkten UKF en NSM de fabricage ten behoeve van elkaar zouden hebben opgegeven; dat bovendien, omdat de uitwisseling van de produkten die men tussen hen ziet geschieden betrekking heeft op de produkten die zij beiden vervaardigen, nauwelijks een specialisatie-effect tussen hun respectieve produktieprogramma's valt waar te nemen;

89. Overwegende dat zulk een specialisatie in ieder geval als zodanig niet de invoering van een stelsel van uitwisseling van informatie en van gemeenschappelijke verkoop noodzakelijk zou maken, omdat het voorbeeld van Esso Chemie, die in Nederland een nog geringer assortiment stikstofmeststoffen in de handel brengt (KAS, ureum, salpeterzuur) alsmede een assortiment mengmeststoffen dat vergelijkbaar is met dat van UKF, duidelijk aantoont dat het op deze markt voor een onderneming zeer wel mogelijk is een dergelijk assortiment produkten individueel in de handel te brengen;

B. Verlaging der kostprijzen

90. Overwegende dat de ondernemingen eveneens tevergeefs betogen dat deze specialisatie en de uitwisseling tussen producenten zouden hebben geleid tot een verlaging van de kostprijzen, met name via schaalvergroting, omdat UKF en NSM afzonderlijk twee assortimenten blijven produceren die praktisch identiek zijn en zij de door beiden vervaardigde produkten blijven uitwisselen; dat in elk geval de Nederlandse wederverkopers en verbruikers niet profiteren van het voordeel dat op deze wijze door de aanmeldende ondernemingen wordt aangevoerd, omdat de op de Nederlandse markt toegepaste prijzen, met uitzondering van de Duitse, de hoogste in de EEG blijven;

91. Overwegende dat in dit verband de bewering van het CSV en zijn vennoten, volgens welke de Nederlandse producenten niet steeds bereid of in staat zijn onder alle omstandigheden de door hun buitenlandse concurrenten voorgestelde prijzen te volgen, moeilijk kan worden aanvaard, omdat deze concurrentie plaatsvindt op hun binnenlandse markt, waar zij een overheersende positie innemen (zij nemen er ongeveer $^2/_3$ van de verkoop voor hun rekening) ten opzichte van ondernemingen van kleinere omvang die afzonderlijk handelen, en voor wie de kosten van grondstoffen (met name aardgas) hoger liggen dan de hunne en die in ieder geval met hogere transportkosten moeten werken;

C. Verbetering van de mogelijkheden van de producenten tot planning

92. Overwegende dat een verbetering van de mogelijkheden tot planning door de producenten bij de produktie en bij de distributie niet noodzakelijkerwijze een verbetering daarvan vormt, vooral wanneer de handelingsvrijheid van de producenten erdoor wordt verminderd; dat zulk een verbetering namelijk niet zuiver subjectief mag worden beoordeeld, slechts rekening houdend met de verlangens van de producenten en niet met de eventuele ongunstige weerslag op de vrije mededinging; dat de enige bestaansreden voor de programmering en de voortdurende aanpassing van de produktieprogramma's van UKF en NSM bestaat in de gemeenschappelijke verkoop van hun produkten door deze twee ondernemingen en de coördinatie van hun beider commerciële beleid;

93. Overwegende dat de doorzichtigheid van de markt, veroorzaakt door het stelsel van uitwisseling van informatie, in dit geval alleen de producenten voordelen oplevert, omdat de kopers zich bevinden in een ongunstiger situatie dan bij afwezigheid van de overeenkomsten het geval zou zijn, gezien het feit dat het aantal daadwerkelijke concurrenten op de markt wordt verkleind;

D. Verbetering van de verdeling der produkten

94. Overwegende dat de aanmeldende ondernemingen anderzijds ten onrechte aanvoeren dat door de overeenkomsten de verdeling der betrokken produkten in Nederland zou worden verbeterd doordat de continuïteit der leveringen, de goede verdeling in ruimte en tijd en een opvang van de bestaande schaarste zou worden verzekerd;

95. Overwegende dat deze voordelen, evenmin als die welke de ondernemingen hebben aangevoerd op het gebied van de opslag en het transport, niet het resultaat zijn van het bestaan van het CSV, maar voortvloeien uit de wijze waarop de grossiers en de coöperatie hun eigen bevoorrading en de verdeling van hun produkten regelen;

96. Overwegende dat de overeenkomsten die het CSV aan het begin van het jaar met de Nederlandse grossiers

en coöperaties sluit — overeenkomsten die het gehele jaar door kunnen worden herzien of gewijzigd — in de eerste plaats zeer wel zouden kunnen worden gesloten door de producenten zelf, die reeds over een eigen verkoopdienst voor de verkoop van hun enkelvoudige stikstofmeststoffen in de EEG en de Verenigde Staten en van de halffabrikaten op de binnenlandse markt beschikken; dat anderzijds de opslag plaatsvindt door de producenten in de eerste plaats, grossiers en coöperaties daarna, zelden door kleinhandelaren en op geen enkel moment door het CSV zelf; dat de enige taak van de laatstgenoemde lijkt te zijn dat het zorgt voor de transportmiddelen van de fabrieken van de producenten naar de opslagplaatsen van de coöperaties en de grossiers, terwijl het transport van de produkten uit deze opslagplaatsen naar de eindverbruiker wordt verzorgd door de coöperaties en de grossiers zelf;

97. Overwegende dat de bundeling van de verkopen zelf, die volgens het CSV de waarborg vormt voor de continuïteit van de bevoorrading die de verbruikers ten goede komt, in werkelijkheid wordt bewerkstelligd door de grossiers, de coöperaties, of, minder vaak, door de detailhandelaren; dat de grossiers, detailhandelaren en coöperaties trouwens juist tot taak hebben, te trachten zich tegen de zo gunstig mogelijke voorwaarden met de hoeveelheden die zij nodig hebben te bevoorraden bij alle producenten van enkelvoudige stikstofmeststoffen, ongeacht of deze al dan niet lid van het CSV zijn en of zij al dan niet in Nederland of binnen de EEG gevestigd zijn, en deze leveringen praktisch te organiseren; dat de betrokkenen derhalve tevergeefs staande willen houden dat de geregelde en continue bevoorrading van de Nederlandse landbouw de gemeenschappelijke verkoop van hun produkten via het CSV noodzakelijk zou maken;

98. Overwegende dat men aangaande hun leveringen op de Nederlandse markt in de crisisperiode 1973/1974 hierboven trouwens heeft kunnen zien, dat het CSV niet heeft geaarzeld zijn Nederlandse kopers kwantitatieve beperkingen op te leggen, terwijl het bleef exporteren naar landen buiten de EEG, waar de prijzen die het kon verkrijgen, interessanter waren;

99. Overwegende dat UKF en NSM tevergeefs betogen dat de gemeenschappelijke verkoop noodzakelijk zou zijn voor de geregelde afzet van hun produktie; dat deze in feite wordt verkregen doordat het CSV differentiële staffelkortingen verleent, welke worden berekend aan de hand van de tijd die nog moet verlopen tot het tijdstip van gebruik van de meststoffen, zodat de coöperaties en de grossiers ertoe worden bewogen deze te kopen en op te slaan in perioden waarin zij het goedkoopst zijn; dat dit kortingssysteem evengoed toepassing zou kunnen vinden in het kader van onafhankelijke verkooporganisaties;

E. Betekenis van de coöperaties en de grossiers op de Nederlandse markt

100. Overwegende dat de producenten tevergeefs betogen dat de aanwezigheid van groepen grossiers en coöperaties op de Nederlandse markt het bestaan van één enkel verkoopkantoor, dat in hun naam optreedt, onontbeerlijk zou maken omdat, afgezien van het feit dat Esso Chemie en de buitenlandse producenten geen behoefte aan zulk een instantie gevoelen om hun produkten op de Nederlandse markt af te zetten, hun respectieve omvang hen beschermt tegen iedere actie van de zijde van de grossiers en de coöperaties ingeval de laatstgenoemden, om redenen die moeilijk zijn te doorgronden en door hen trouwens niet zijn verduidelijkt, hun produkten absoluut gemeenschappelijk zouden willen verkopen tegen dezelfde prijs en dezelfde voorwaarden; dat zij derhalve ten onrechte betogen dat de leveringen duurder zouden worden indien zij individueel de functies van het CSV zouden gaan vervullen, omdat zij, zoals hierboven is aangetoond, reeds over eigen verkoopdiensten beschikken waarmee zij meer dan 54 % van hun produktie in de handel brengen; dat anderzijds dient te worden opgemerkt dat, zoals is gebleken, de rol van het CSV bij de opslag en invoer der produkten praktisch nihil is, en dat het evenmin intervenieert bij de financiering van zijn leveranties, die het overlaat aan de coöperaties en de grossiers;

F. Noodzaak van egalisatie van transportkosten

101. Overwegende dat anderzijds de door het CSV ingevoerde vereffening van de transporten, zoals hierboven is uiteengezet, moeilijk kan worden beschouwd als voldoende reden om het aanbod van UKF en NSM in Nederland te unificeren; dat deze unificatie, zoals blijkt uit het voorbeeld van Esso Chemie, door elk der ondernemingen individueel tot stand kan worden gebracht zodra zij een stelsel van franco prijzen toepast; dat zij geen rechtvaardiging kan vormen voor het poolen van hun verkopen door UKF en NSM, noch voor het overleg dat deze ondernemingen onderling hebben ingevoerd over hun produktie en hun commerciële beleid; dat, zonder uitspraak te doen over de verenigbaarheid van de franco-prijzenstelsels met de artikelen 85 en 86, moet worden geconstateerd dat de toepassing van zulk een stelsel door meerdere ondernemingen in onderling overleg in feite slechts een logische consequentie is van de gemeenschappelijke verkooppolitiek;

G. Besparingen op personeels- en administratiekosten

102. Overwegende dat de producenten eveneens tevergeefs staande houden dat de inschakeling van het CSV hun besparingen mogelijk maakt op personeels- en administratiekosten, omdat de eventuele voordelen die uit de samenwerking van hun respectieve verkoopdiensten voortvloeien — afgezien van het feit dat deze samenwerking slechts zeer gedeeltelijk plaatsvindt omdat zij slechts betrekking heeft op enkelvoudige stikstofmeststoffen en zich niet uitstrekt tot rechtstreekse verkopen in andere landen van de Gemeenschap — niet kunnen worden aangevoerd als een merkbare verbetering van de verdeling; dat namelijk niet is bewezen dat de interne kosten van het CSV, dat meer dan 100 personen in dienst heeft, lager zouden zijn dan die welke

zouden ontstaan indien de commerciële activiteiten van dit kantoor werden overgenomen door de verkoopdiensten van UKF en NSM — die zich reeds bezighouden met de verkoop van enkelvoudige stikstofmeststoffen — zelfs indien deze diensten daarvoor zouden moeten worden uitgebreid; dat echter de verbruikers, zoals hierboven bij de behandeling van de op de Nederlandse markt aangerekende prijzen is gebleken, persoonlijk uit de beweerde besparingen geen enkel voordeel ontvangen;

103. Overwegende dat derhalve geen der gevolgen van de overeenkomsten waarop door de aanmeldende ondernemingen een beroep wordt gedaan lijkt te kunnen worden beschouwd als een verbetering van de verdeling der produkten, en dat de daaruit resulterende voordelen steeds lijken te zijn voorbehouden aan de producenten alleen, die zich enerzijds beschermen tegen alle concurrentie en anderzijds de kosten voor hun opslag, levering aan de verbruikers en krediet afwentelen op de wederverkopers;

H. Voordelen voor de verbruikers

104. Overwegende dat de Nederlandse verbruikers geen billijk profijt trekken uit het aldus ingevoerde stelsel dat hun zowel uit een oogpunt van kwantiteit als van prijzen slechts ongemakken bezorgt als gevolg van een inelasticiteit en de uniformiteit van het aanbod van UKF en NSM die op de Nederlandse markt kunnen worden geconstateerd; dat laatstgenoemde omstandigheden, in strijd met hetgeen de betrokkenen beweren, niet moeten worden toegeschreven aan het bestaan van prijsbinding, die in werkelijkheid slechts bestaat uit maximumprijzen die de concurrentie tussen de verschillende producenten op generlei wijze hinderen, noch aan het bestaan van een oligopolie, maar aan het enorme economische gewicht dat het poolen van de verkopen van de produktie van UKF en NSM op deze markt vertegenwoordigt en aan de daarop volgende aanpassing van de prijzen door Esso Chemie en de importeurs aan die van het CSV;

I. Vraagstuk van de onmisbaarheid der betrokken beperkingen

105. Overwegende bovendien dat, zelfs indien men zou menen dat aan de eerste twee voorwaarden van artikel 85, lid 3, zou zijn voldaan, aan de toepassing van deze bepaling op de aangemelde overeenkomsten niet kan worden gedacht, omdat de talrijke beperkingen welke zij in het leven roepen in generlei opzicht onontbeerlijk lijken om de eventuele gunstige gevolgen die zij zouden kunnen produceren in het leven te roepen;

106. Overwegende dat met name Esso Chemie, die toch slechts iets meer dan een kwart van de verkopen op de Nederlandse markt voor haar rekening neemt, haar produktie in Nederland en voor de export blijft verkopen zonder daarbij een gemeenschappelijk verkoopkantoor in te schakelen waarbij haar concurrentiepositie daardoor geen schade lijdt; dat UKF en NSM niet langer van de diensten van het CSV gebruik maken voor export naar de andere Lid-Staten van de EEG en de Verenigde Staten zonder dat dit, zoals door hen is medegedeeld, hun mogelijkheden van commerciële vestiging daar heeft beperkt; dat deze twee ondernemingen zelf betogen dat de ontwikkeling van hun export naar deze landen zich zeer gunstig ontwikkelt en mooie perspectieven voor uitbreiding in de toekomst opent;

107. Overwegende dat derhalve, gezien bovendien hun respectieve omvang — UKF is de grootste en NSM een van de grootste producenten van stikstofmeststoffen in de EEG — niet serieus kan worden volgehouden dat het voor hen onmisbaar zou zijn een stelsel van uitwisseling van informatie betreffende hun produktie in het leven te roepen en hun verkopen in Nederland en voor de export buiten de EEG op te dragen aan een gemeenschappelijk verkoopkantoor;

108. Overwegende dat aan de eerste drie voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 3, niet is voldaan en derhalve niet behoeft te worden onderzocht of dit met de vierde voorwaarde het geval is;

109. Overwegende dat door de voorstellen tot interne wijziging van het CSV geen verandering kan worden gebracht in de hierboven gegeven beoordeling van de toepasselijkheid van artikel 85, lid 3, op de samenwerking tussen UKF en NSM, waarvan de oogmerken, de wijze van functioneren en de gevolgen voor de verbruikers in wezen ongewijzigd blijven;

IV. TOEPASSELIJKHEID VAN ARTIKEL 3 VAN VERORDENING Nr. 17

110. Overwegende dat UKF en NSM inbreuk hebben gemaakt op artikel 85, lid 1, door op grond van op 11 april 1963 gesloten en op 23 juni 1969 en op 2 januari 1974 gewijzigde overeenkomsten aan het Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV, waarvan zij de aandeelhouders zijn, de verkoop van hun enkelvoudige stikstofmeststoffen in Nederland toe te vertrouwen en onderling gedetailleerde gegevens over de prognose en resultaten op het gebied van hun produktie, hun voorraden en hun afzet van dit type meststoffen, onderverdeeld naar produkten, landen van bestemming en het gebruik waarvoor zij bestemd zijn, hebben uitgewisseld en gemeenschappelijk besproken;

111. Overwegende dat de opheffing van de talrijke coördinatiecommissies die binnen het CSV bestaan, waartoe de deelnemers onlangs hebben besloten, de oogmerken van deze samenwerking op generlei wijze wijzigt, maar slechts de middelen die daartoe worden aangegeven; dat de aankondiging dat de overeenkomsten waarop de samenwerking tot dusver was gegrond, aan het begin van het nieuwe meststoffenjaar zullen worden vervangen door bilaterale overeenkomsten welke het CSV en UKF enerzijds en het CSV en NSM anderzijds zouden sluiten, met alleen inachtneming van de omstandigheden op de markt, voor zover men kan beoordelen, slechts uitzicht biedt op een eenvoudige

versoepeling van het distributiesysteem, zoals onder de punten 81 tot 87 is aangetoond; dat de betrokkenen volharden bij hun opvatting dat hun samenwerking tot dusver in overeenstemming is met artikel 85; dat hun derhalve de grenzen moeten worden gewezen die op grond van dit voorschrift aan hun samenwerking zijn gesteld en hun de verplichting conform artikel 3 van Verordening nr. 17 moet worden opgelegd om aan de vastgestelde inbreuk een einde te maken,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De Unie van Kunstmestfabrieken BV en de Nederlandse Stikstof Maatschappij NV hebben inbreuk gemaakt op artikel 85, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, door op grond van de op 11 april 1963 gesloten en op 23 juni 1969 en op 2 januari 1974 gewijzigde overeenkomsten aan het Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV, waarvan zij vennoten zijn, de gemeenschappelijke verkoop van hun enkelvoudige stikstofmeststoffen in Nederland toe te vertrouwen en door onderling gedetailleerde gegevens over hun prognoses en resultaten op het gebied van hun produktie, opslag en afzet van dit type meststoffen — onderverdeeld naar produkten, landen van bestemming en het gebruik waarvoor zij bestemd zijn — uit te wisselen en gemeenschappelijk te bespreken.

Artikel 2

Het verzoek om vrijstelling conform artikel 85, lid 3, van het EEG-Verdrag dat is ingediend door de Unie van Kunstmestfabrieken BV, de NV Nederlandse Stikstof Maatschappij en het Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV wordt afgewezen.

Artikel 3

De Unie van Kunstmestfabrieken BV, NV Nederlandse Stikstof Maatschappij en het Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV zijn verplicht aan de in artikel 1 vastgestelde inbreuk een einde te maken.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de volgende ondernemingen:

— Unie van Kunstmestfabrieken BV, Maliebaan 81, Utrecht (Nederland),

— Nederlandse Stikstof Maatschappij NV, Louizalaan 149, B 1050 Brussel (België),

— Centraal Stikstof Verkoopkantoor BV, Thorbeckelaan 360, NL 2564 BZ 's-Gravenhage (Nederland).

Gedaan te Brussel, 20 juli 1978.

Voor de Commissie

Raymond VOUEL

Lid van de Commissie

BIJLAGE

PRODUKTIE EN VERBRUIK VAN STIKSTOFMESTSTOFFEN

(hoeveelheid stikstof N in de enkelvoudige en in de samengestelde meststoffen)

(in 1 000 ton N)

	Produktie					Verbruik				
	1972/1973	1973/1974	1974/1975	1975/1976	1976/1977	1972/1973	1973/1974	1974/1975	1975/1976	1976/1977
Wereld	37 825	40 447	42 433	43 801	45 884	35 677	38 721	38 577	43 238	45 088
Landen met centraal geleide planhuishouding	12 800	14 263	15 548	16 887	18 071	12 788	14 070	14 721	16 337	16 297
Ontwikkelingslanden met markthuishouding	3 858	3 902	4 488	5 150	5 720	6 424	6 799	6 779	7 682	8 792
Ontwikkelde landen met markthuishouding	21 167	22 282	22 398	21 763	22 093	16 466	17 851	17 077	19 219	19 999
Verenigde Staten van Amerika	8 433	9 158	8 474	9 591	9 790	7 512	8 297	7 809	9 445	9 654
C (1)	5 134	5 901	5 597	6 255	nd	5 830	6 613	6 212	nd	nd
Japan	2 199	2 138	2 341	1 557	1 149	733	821	691	653	736
C	329	327	343	260	nd	311	337	294	270	nd
Europa (Oostblok inbegrepen)	13 101	13 720	14 581	14 303	15 012	10 663	11 202	11 237	12 242	12 455
EEG	6 762	7 022	7 549	6 619	6 913	5 274	5 565	5 408	5 830	6 056
België/Luxemburg (659) (2)	640	654	641	610	652	180	179	185	182	190
C	175	178	182	140	nd	54	52	65	59	nd
Denemarken (32)	77	63	81	80	109	329	365	300	339	349
C	44	43	52	52	86	148	187	160	165	177
Frankrijk (2 559)	1 476	1 642	1 694	1 361	1 462	1 588	1 833	1 555	1 708	1 815
C	658	717	(780)	(750)	nd	642	761	562	nd	nd
Bondsrepubliek Duitsland (2 388)	1 471	1 473	1 574	1 259	1 290	1 189	1 100	1 201	1 223	1 323
C	440	444	453	304	375	321	318	367	314	358
Ierland (38)	85	94	97	100	91	131	130	133	153	168
C	nd	nd	nd	nd	nd	52	60	53	(53)	nd
Italië (1 761)	1 045	1 129	1 131	1 000	985	692	672	672	724	671
C	219	241	246	218	219	217	205	193	251	190
Nederland (2 115)	1 217	1 212	1 334	1 154	1 253	376	412	435	451	430
C	159	178	173	123	nd	63	57	55	49	nd
Verenigd Koninkrijk (1 801)	751	755	997	1 055	1 071	789	874	927	1 045	1 110
C	(348)	(346)	nd	nd	nd	593	nd	nd	nd	nd

Bron: FAO jaarverslagen over de meststoffen 1976 en 1977 (voorlopig); OSCE.

(1) Waaronder N in mengstoffen.

(2) Tussen haakjes: produktiecapaciteiten ammoniak in 1975.